

KERK 2025 - BACK TO BASICS

Voorstellen voor de tweede lezing van de tweede tranche
(te behandelen door de Generale Synode op 9 maart 2018)

inzake:

- ordinantie 2 (gemeenten)
- ordinantie 3 (het ambt en de andere diensten)
- ordinantie 4 (de kerkenraad), en
- ordinantie 11 (vermogensrechtelijke aangelegenheden)

en voorstellen

- tot aanpassing van de generale regeling Gastlidmaatschap (in dit rapport)
- tot aanpassing van de generale regeling Ledenregistratie (bijlage)
- tot vaststelling van de generale regeling Vermogensrechtelijke aangelegenheden (bijlage)

Utrecht, 25 januari 2018

1 INLEIDING

1.1 A L G E M E E N

In april 2017 stelde de generale synode in eerste lezing een aantal kerkordewijzingen vast in het kader van het project Kerk 2025 (tranche 2). Daarna hebben de classicale vergaderingen daarover geconsidereerd. Het generale college voor de kerkorde (GCKO) biedt de generale synode nu zijn advies aan met betrekking tot de vaststelling in tweede lezing van deze kerkordewijzingen.

Ook ditmaal heeft een grote meerderheid van de classicale vergaderingen gebruik gemaakt van de gelegenheid om te considereren. De daarin tot uitdrukking komende betrokkenheid van de mindere vergaderingen bij dit project stemt het GCKO opnieuw dankbaar. Dat geldt ook voor de in het algemeen positieve ondertoon in de reacties: het vertrouwen in het project Kerk 2025 is blijkbaar gegroeid.

Het GCKO constateert voorts met tevredenheid dat vanuit de classicale vergaderingen dit keer geen opmerkingen met betrekking tot de procedure zijn binnengekomen. Kennelijk is (de duidelijkheid over) de voor de consideraties beschikbare tijd als voldoende ervaren.

Toen in het rapport waarbij de eerste tranche van kerkordewijzingen rond Kerk 2025 werd aangeboden een aantal kernvragen werd geformuleerd ("stemt u ermee in dat...?"), werd daarop door een aantal classicale vergaderingen kritisch gereageerd. Daarom werden bij de presentatie van de tweede tranche alleen *kernpunten* geformuleerd. Enkele classicale vergaderingen (Hardenberg, Hoorn-Enkhuizen) hebben ook daarmee moeite. Het GCKO blijft echter van mening dat het goed was op die manier enige structuur aan te brengen in wat de mindere vergaderingen werd voorgelegd: te makkelijk zou men anders door de bomen het bos niet meer zien. Duidelijk werd aangegeven dat het reageren op deze kernpunten de beoordeling van de voorgestelde kerkordeteksten niet overbodig maakte.

In een bijlage bij deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de consideraties, op de verschillende thematieken globaal ingedeeld in de volgende categorieën: positief, positief met kanttekeningen, positief noch negatief, en negatief. Overigens wijst ook Hardenberg er terecht op dat een indeling van de consideraties in deze vier categorieën relatief is: waar een bepaald voorstel door de een wordt aanvaard en slechts van een kritische kanttekening wordt voorzien, gebruikt een ander soms precies hetzelfde argument om negatief te oordelen. Het GCKO houdt zich uitsluitend bezig met de argumenten, niet met de aantallen classicale vergaderingen die positief dan wel negatief considereren.

Verschillende classicale vergaderingen stelden terecht vast dat in de voorgestelde teksten nog kennelijke fouten zaten. Daarop komt het GCKO uiteraard later in dit rapport terug.

Apeldoorn heeft een uitvoerige reactie ingestuurd. Het GCKO is deze classicale vergadering daarvoor erkentelijk, maar moet tegelijk vaststellen dat het daarin in een aantal gevallen gaat om voorstellen die vallen buiten het kader van een vaststelling in tweede lezing van kerkordewijzigingen. Het is aan de generale synode – d.w.z. aan het moderamen dan wel aan andere synodeleden die hiertoe immers een motie kunnen indienen – om dergelijke signalen op te pikken.

Opmerkingen die zijn gemaakt met betrekking tot bv. de financiële aspecten van de operatie (Flevoland) vallen niet binnen de competentie van het GCKO. Het is aan het moderamen van de generale synode om daarop te (laten) reageren.

Dit rapport houdt zich bezig met het vierde thematische onderdeel van Kerk 2025 en betreft de vereenvoudiging van de regelgeving, met kaderbepalingen in de ordinanties, en uitwerking in generale regelingen, waarbij de gemeenten zoveel mogelijk vrijheid wordt gegeven terwijl tegelijkertijd de kwaliteit van het gemeente-zijn en de zorgvuldigheid van bestuur en beheer moet worden gegarandeerd.

De synode besloot hierover:

12. Om de kerkorde terug te brengen tot het principe van 'back to basics' wordt ervoor gekozen in de ordinanties deze basics in algemene kaderbepalingen vast te leggen en in de generale regelingen de algemeen geldende regels op uitvoeringsniveau te verwoorden;
13. Aan gemeenten wordt zoveel mogelijk ruimte gegeven en tegelijkertijd dient de kwaliteit van het gemeente-zijn volgens de basics en de zorgvuldigheid van bestuur en beheer te worden gegarandeerd;
14. Ten behoeve van het leven en werken van de gemeente worden in de ordinanties algemene kaderbepalingen opgenomen over de ambten, het minimumaantal leden van de kerkenraad, het quorum, de verkiezing van ambtsdragers, de zittingstermijn en de plaatselijke regeling.
15. Ten dienste van de kwaliteit van het toezicht zal er in principe één regionaal college voor de behandeling van beheerszaken (RCBB) per regionale classis zijn. De mogelijkheden voor het RCBB om bij onverantwoord beheer ter plaatse in te grijpen worden verruimd. Er wordt een generaal college voor de behandeling van beheerszaken gevormd, waarin afgevaardigden van de RCBB's zitting hebben.

De vaststelling in tweede lezing van de eerste tranche van kerkordewijzigingen in het kader van Kerk 2025 heeft op bepaalde punten consequenties voor deze tranche. Zo is besloten het breed moderamen van de classicale vergadering niet op te heffen (zoals in eerste lezing bij tranche 1 wel was besloten). In de tekst moet 'moderamen' nu dan ook steeds weer vervangen worden door 'breed moderamen', waarmee in een aantal gevallen een eerder voorgestelde wijziging in feite wordt teruggenomen. Die wijziging is in de voorliggende teksten zonder verdere toelichting doorgevoerd.

**1.2 V
E
R
S
C
H
U
I
V
I
N
G
R
R
E
G
E
L
G
E
V
I
N
G
N
A
A
R
R
G
E
N
E
R
A
L
E
R
E
G**

Bij de vaststelling van kerkordewijzigingen in eerste lezing was een belangrijke doelstelling de verschuiving van delen van de in ordinanties vastgelegde regelgeving naar generale regelingen. Dit werd met name in voorstellen voor ord. 2 en 11 gerealiseerd. In het ter consideratie aan de mindere vergaderingen voorgelegde rapport werd specifiek gevraagd naar de meningen over deze verschuiving, door vraag 2.

Edam-Zaandam merkt daarbij op dat zulke verschuivingen dan wel aan de mindere vergaderingen dienen te worden voorgelegd. Het GCKO stelt vast dat ook een dergelijke verschuiving een wijziging van de ordinanties is, waarover hoe dan ook geconsidereerd wordt.

Alleen Goes reageert afwijzend, omdat dit zou kunnen leiden tot een 'top-down regentenkerk' en een minder overzichtelijke regelgeving. Indien en voor zover met de typering 'top-down regentenkerk' bedoeld wordt, dat de generale synode zonder inspraak van de mindere vergaderingen dergelijke verschuivingen zou kunnen doen plaatsvinden, verwijst het GCKO naar de reactie hierboven op Edam-Zaandam. Wat het punt van de overzichtelijkheid betreft merkt het GCKO op dat (a) naar generale regelingen altijd in de ordinanties wordt verwezen, en dat (b) de volledige tekst van ordinanties en generale regelingen altijd op de website van de kerk is te vinden.

Over de betrokkenheid van het grondvlak gaat het ook in de reacties van enkele andere classicale vergaderingen. De suggestie van Ede (vgl. ook Hoorn-Enkhuizen) om voorstellen tot wijzigingen in de generale regelingen digitaal ter inzage te leggen – bijvoorbeeld via de digitale nieuwsbrief – legt het GCKO met positief advies voor aan het moderamen. Walcheren doet een vergelijkbare suggestie, waarbij kerkenraden binnen zes weken zouden moeten kunnen reageren. Het GCKO meent dat dit niet formeel zo moet worden geregeld, maar zegt tevens toe dat het vanzelfsprekend rekening zou houden met valide argumenten van mindere vergaderingen als die tijdig binnenkomen.

Hilversum brengt op dit punt aarzelingen naar voren, m.n. wat betreft ord. 11. Al met al behoeft de beoogde verschuiving naar het oordeel van het GCKO zeker niet te leiden tot een 'top-down regentenkerk'.

1.3 M O D E L L E N

Hoorn-Enkhuizen vraagt de synode om modellen aan te reiken voor (de aanpassing van) de plaatselijke regelingen aan de nieuwe regelgeving. Het GCKO is evenzeer van mening dat juist bij de deregulering en flexibilisering van de regelgeving die nu aan de orde is, de beschikbaarheid van goede modellen voor plaatselijke regelingen van groot belang is.

2 ORDINANTIE 2 DE GEMEENTEN

**2.1 D
E
G
E
M
E
E
N
N
S
C
H
A
P
V
A
N
D
E
G
E
M
E
E
N
T
E
(
O
R
D
D
·
2
-
2
A
-
1
)**

West-Brabant vindt het onderscheid tussen leden en degenen die tot de gemeenschap van de gemeente behoren onduidelijk. Zeist noemt het onderscheid kunstmatig. Het GCKO herhaalt wat in de toelichting bij de eerste lezing gesteld is:

Met het onderscheid tussen 'behoren tot' en 'gerekend worden tot' brengt de kerkorde [art.III-2,4] tot uitdrukking dat enerzijds alleen gedoopten lid zijn van de gemeente, maar dat anderzijds de gemeenschap van de gemeente ruimer is dan de gedoopten.

In ord. 2 wordt daarom aangegeven dat allen binnen die ruimere kring behoren tot de gemeenschap van de gemeente. Die ruimere kring wordt vervolgens onderscheiden in leden, gastleden, niet-gedoopte kinderen en vrienden. Alleen de leden behoren tot de gemeente (en dus ook tot de gemeenschap van de gemeente), alle anderen behoren niet tot de gemeente maar alleen tot de gemeenschap van de gemeente. Dit onderscheid heeft ook praktische consequenties:

- Gedoopte leden van (een gemeente van) de Protestantse Kerk worden, indien zij zich binnen het grondgebied van een gemeente vestigen zonder voorwaarden als lid opgenomen in de gemeente (als ze niet zelf een andere keus maken); alle anderen worden alleen op hun verzoek opgenomen in de gemeenschap van de gemeente door een besluit van de kerkenraad: als gastlid (als ze daarvoor in aanmerking komen) of als vriend.
- Alle belijdende leden hebben stemrecht; anderen alleen als de kerkenraad, gehoord de gemeente, dat besluit.

2.1.1 Vrienden

In ord.2-2a-1 wordt de term 'vrienden' geïntroduceerd als aanduiding van hen die blijk geven van verbondenheid met de gemeente. In aandachtspunt 3 wordt dat kort vermeld.

Amsterdam vraagt wat er mis is met de term 'blijkgevers van verbondenheid'. Met die term is op zich niets mis. Alleen wordt dit in de praktijk (en in de ledenregistratie) verkort tot 'blijkgevers', een volstrekt nietszeggende term. Vandaar het voorstel om de groep als 'vrienden' aan te duiden. De term 'verbodene' (Edam-Zaandam) is inderdaad beter dan blijkgever, maar heeft als bezwaar dat het zonder aanvulling (met de gemeente) zeer vreemd is.

Utrecht en Walcheren vragen om een nadere invulling van het begrip 'vriend'. Gorinchem stelt dat er toch enige vorm van lidmaatschap van een geloofsgemeenschap moet zijn. Zeist stelt dat de formulering de mogelijkheid open laat dat vrienden geen blijk geven van verbondenheid. Het GCKO merkt op dat vrienden een andere naam is voor hen die blijk geven van verbondenheid met de gemeente. Het is slecht voorstelbaar dat een kerkenraad mensen die geen blijk geven van verbondenheid op hun verzoek als vriend registreert. Door een iets andere formulering wordt dit volstrekt duidelijk. Als tekst van de eerste lezing werd voorgesteld:

*Tot de gemeenschap van een gemeente behoren:
als leden: ....
als gastleden: ...
de niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden, ...
vrienden die blijk geven van verbondenheid met de gemeente ....*

Hieronder zal het GCKO als nieuwe tekst voorstellen

*Tot de gemeenschap van een gemeente behoren:
als leden: ....
als gastleden: ...
als niet-gedoopten: de niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden, ...
als vrienden: **degenen** die blijk geven van verbondenheid met de gemeente ...*

Dit komt overeen met de termen die binnen LRP worden gebruikt (nu nog blijkgever in plaats van vriend) om de relatie tot de gemeente aan te duiden.

Het GCKO merkt hierbij op dat niet-gedoopten (voor zover het niet gaat om de niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden) alleen als vriend kunnen worden ingeschreven. Daarnaast kunnen gedoopten die niet in aanmerking (willen) komen voor het gastlidmaatschap als vrienden worden ingeschreven.

2.1.2 Vrienden vanuit een andere protestantse gemeente

In de generale regeling gastlidmaatschap (en in de huidige tekst van ord. 2-3-2) staat het gastlidmaatschap niet open voor leden van andere gemeenten van de Protestantse Kerk. Deze kunnen alleen als vriend worden ingeschreven.

In het voorstel voor de eerste lezing is dit niet gewijzigd. Wel wordt bij de verkiezingsregeling onderscheid gemaakt tussen vrienden die lid zijn van een gemeente van de protestantse kerk (verder: protestantse vrienden) en andere vrienden. Uit de consideraties blijkt dat de regeling hierdoor als ingewikkeld wordt ervaren. Amsterdam bepleit de eerste groep tot de gastleden te rekenen. Ook Apeldoorn bepleit dit.

Het GCKO overweegt dat het bij het voorstel in eerste lezing heeft aangegeven dat het uit kostenoverwegingen gekozen heeft voor het onderbrengen van leden van een andere protestantse gemeente onder de vrienden (aanpassing LRP is anders nodig). Het heeft daarom opnieuw overwogen of protestantse vrienden gastlid kunnen worden.

Het heeft daarbij overwogen dat kenmerkend voor het gastlidmaatschap is dat de gemeente die iemand als gastlid opneemt in principe de pastorale zorg in belangrijke mate op zich neemt. Daartoe worden ook afspraken gemaakt met de kerkgemeenschap waartoe het gastlid als lid behoort. Bij protestantse vrienden die lid blijven van hun gemeente is dat niet het geval: de pastorale zorg blijft (deels) bij de eigen gemeente. Bovendien: als de mogelijkheid openblijft dat deze protestantse gastleden stemrecht verkrijgen zonder dat dit automatisch tot alle gastleden wordt uitgebreid, wordt de zaak niet helderder.

Het college stelt dan ook geen wijziging van de in eerste lezing vastgestelde tekst voor: het gastlidmaatschap blijft ongewijzigd.

Wel zal het GCKO nadere voorstellen doen bij het stemrecht en de verkiesbaarheid die de keuzen helder maken (zie par. 3.2.1 en 3.2.4).

2.1.3 Gastleden

De in eerste lezing vastgestelde tekst luidt:

....

als gastleden: de gedoopten die als lid ingeschreven zijn in een andere kerkgemeenschap en op hun verzoek in de gemeente zijn opgenomen, naar regels bij generale regeling gesteld.

Het GCKO constateert dat in de eerste lezing ten onrechte de woorden 'als zodanig' niet zijn opgenomen. Gedoopten die in een andere gemeenschap zijn ingeschreven kunnen ook verzoeken als vriend te worden opgenomen wanneer zij ook in de eigen gemeente blijven meeleven

....

als gastleden: de gedoopten die als lid ingeschreven zijn in een andere kerkgemeenschap ingeschreven zijn ... en op hun verzoek **als zodanig** in de gemeente zijn opgenomen, naar regels bij generale regeling gesteld.

De nadere voorwaarden voor het gastlidmaatschap zijn in de generale regeling zijn vastgelegd.

2.1.4 Niet-gedoopte kinderen

De voorgelegde teksten brengen geen verandering in de positie van de niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden. Zij werden en worden “gedachtig aan de trouw van de God van het verbond” gerekend tot de gemeenschap van de gemeente (art. III-4 KO). Zij werden en worden dan ook als zodanig geregistreerd “voor zover de ouders of wettelijke vertegenwoordigers daartegen geen bezwaar maken” (ord. 2-2a-1)¹.

Deze – bestaande en niet gewijzigde – regeling roept wel allerlei vragen op, met name de vraag of er niet een einddatum moet zijn voor deze positie (18 jaar?). Het GCKO merkt op dat naar de bedoeling van dit kerkordeartikel erom gaat dat de gemeente ruimte biedt aan ieder die bij de gemeente betrokken wil zijn. Bij niet-gedoopte kinderen geldt hierbij de wil van de ouders (wettelijke vertegenwoordigers). Het ligt in de lijn van de bedoeling van dit artikel dat deze kinderen later zelf wordt gevraagd of zij zich verbonden (willen) weten met de gemeente. In de praktijk blijken nog vele ouderen als niet-gedoopt geregistreerd te staan.

Verschillende vergaderingen bepleiten dat b.v. op 18-jarige leeftijd aan deze niet-gedoopte kinderen de vraag wordt voorgelegd of zij als vrienden betrokken willen blijven. Het GCKO onderschrijft de wens om deze categorie te beperken tot kinderen. Hoe deze jongeren het best benaderd kunnen worden en op welke leeftijd is een zaak van nader beraad. Voor de tekst van de kerkorde heeft dat geen gevolgen.

Edam-Zaandam wil een aparte positie van opgedragen kinderen. West-Brabant stelt dat gezegende kinderen ook als lid moeten worden beschouwd. Het GCKO wijst erop dat het lidmaatschap van de gemeente verbonden is met de doop. De opgedragenen (gezegenden) vormen met andere niet-gedoopten de ruimere kring om de gemeente. Kerkordelijk is er geen reden om hen van andere niet-gedoopten te onderscheiden. Zowel opgedragenen als andere niet-gedoopten kunnen, indien zij bij hun volwassenheid verbonden zijn en willen blijven met de gemeente als vrienden worden geregistreerd, dan wel door de doop als lid in de gemeente worden opgenomen.

’s Hertogenbosch stuurt de vraag van de PG ’s Hertogenbosch mee, wat er gebeurt met de (registratie van) niet-gedoopte kinderen, indien de vader zich aan de kerk onttrekt. Het GCKO merkt op dat als geen van de ouders nog lid is van gemeente er geen sprake is van kinderen van gemeenteleden en dat daarmee ook de registratie van de kinderen vervalt. Voor zover het gaat om oudere kinderen die met de gemeente meeleven, kunnen zij op hun verzoek als vrienden worden geregistreerd.

2.1.5 Verschillen

West-Brabant vindt de afbakening tussen de groepen onduidelijk. Ook Ede vraagt om verheldering.

Het GCKO merkt op dat er vooral overeenkomsten zijn:

---

¹ Dit komt overeen met wat nu in ord. 2-8-2 geregeld is. Het GCKO had in een eerder concept dit gewijzigd in “voor zover ... instemmen”, maar zag bij nader inzien geen reden de huidige formulering te wijzigen. In par. 2-10 van het toegezonden rapport is bij de vergelijking van de teksten naast ord. 2-9-2 ten onrechte deze concepttekst blijven staan. Amsterdam vraagt -zonder nadere motivering – om wel te spreken van instemming. Voorstel GCKO - 2^e lezing tranche II Kerk 2025 d.d. 25-01-2018

De gemeente heeft zorg voor allen die tot haar gemeenschap behoren. Allen kunnen ook meedoen in het werk van de gemeente naar binnen en naar buiten.

Maar er zijn ook verschillen:

- Het Avondmaal staat niet open voor niet-gedoopten, en als de kerkenraad niet anders besloten heeft, alleen voor belijdende leden (gastleden)
- Bij verkiezing van ambtsdragers wordt onderscheid gemaakt; zie blz. 11 (3.2.1) en blz. (3.2.4)

En heel praktisch:

- Een lid van een protestantse gemeente wordt bij verhuizing naar een gemeente – tenzij dit lid anders kiest – automatisch als lid opgenomen in die gemeente; er is geen kerkenraadsbesluit nodig.
- Niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden worden opgenomen in de gemeenschap van de gemeente, tenzij de ouders bezwaar maken; er is geen kerkenraadsbesluit nodig

Op leden en de niet-gedoopte kinderen zijn de verhuisregels van toepassing.

- Andere betrokkenen kunnen op hun verzoek in de gemeenschap van de gemeente worden opgenomen indien de kerkenraad hiertoe besluit:
  - o als gastlid (gedoopten die voldoen aan de voorwaarden gesteld in de GR Gastlidmaatschap)
  - o als vriend

Gastleden en vrienden, die door een besluit van de kerkenraad zijn opgenomen in de gemeenschap, blijven bij verhuizing geregistreerd in die gemeente. Desgewenst zullen zij zich opnieuw moeten aanmelden in een andere gemeente.

Uiteraard zal bij vertrek de gemeente waartoe zij tot dan toe behoren de registratie kunnen beëindigen.

2.1.6 Meegeregistreerden

Zoetermeer heeft (verder niet genoemde) vragen bij 'meegeregistreerden'. Het gaat hierbij om een bijzondere categorie van personen die -met hun instemming!- geregistreerd worden, niet als behorend bij de gemeente, maar als behorend bij een lid van de gemeente. Het kan van pastoraal belang zijn dat ook de gezinsleden die niet op welke wijze ook bij de gemeente behoren bekend zijn. Bij verhuizing van het lid gaan de meegeregistreerden (die immers aan dat lid gekoppeld zijn) mee. Maar zij behoren niet tot de kring van de gemeente. Zodra een meegeregistreerde niet meer deel uitmaakt van het gezinsverband van een lid van de gemeente, moet de registratie beëindigd worden.

De beëindiging moet door de lokale administrateur gebeuren. Vanuit het landelijke register wordt dit gemeld. Het is wel mogelijk dat betrokkene op verzoek dan geregistreerd wordt als vriend.

2.1.7 Geen doopbewijs

Haarlem wijst erop dat vluchtelingen (meestal) geen doopbewijs hebben en vraagt om ruimhartigheid om hen toch als (gast)lid te aanvaarden. Het GCKO wijst erop dat de doop en niet het doopbewijs voorwaarde is voor (gast)lidmaatschap. Het is aan de kerkenraad om te bepalen of het getuigenis ter zake voldoende is om iemand als gedoopte te aanvaarden.

Als eerste kernpunt wordt in de consideratiebrief genoemd:

Gemeenteleden krijgen een grotere vrijheid om zich aan te sluiten bij de (wijk)gemeente van hun voorkeur. Die grotere vrijheid komt daarin tot uiting dat de bestaande mogelijkheid om je aan te sluiten bij een andere gemeente dan die van je woonplaats iets vereenvoudigd wordt: de kerkenraad van de woonplaats kan in de voorgestelde tekst niet langer bezwaar maken tegen deze keuze.

Twee klassicale vergaderingen maken bezwaar tegen het voorstel, Noord-Oost Groningen en Nijmegen.

Noord-Oost Groningen ziet wel voordelen, maar bezwaren overwegen. Wanneer gelijkgezinden elkaar opzoeken verdwijnt de gemeente als oefenplek voor samenleven. Ook anderen, die wel instemmen, wijzen op het belang van het behoren tot de plaatselijke gemeente: je kiest niet voor elkaar maar je bent aan elkaar gegeven (Alblasserdam, Kampen, Nijkerk, Tiel). Apeldoorn wijst op het gevaar dat gemeenten uit elkaar groeien, Amsterdam wijst op het belang van de worteling van de

gemeente in de buurt en Gouda en Zoetermeer wijzen op het belang van variëteit in de gemeente. Vanwege de bezwaren wil Noord-Oost Groningen eerst nadere bezinning.

Het GCKO wijst er, met een aantal classicale vergaderingen, op dat de mogelijkheid om je aan te sluiten bij een andere gemeente niet nieuw is. Het nieuwe is dat de kerkenraad van de woongemeente geen bezwaar kan maken. Het is, zoals een aantal classicale vergaderingen ook opmerken, niet zinvol om gemeenteleden te verbieden zich elders aan te sluiten. Het is niet te verwachten dat zij dan met de gemeente van de woonplaats gaan meeleven.

Nijmegen constateert dat de mogelijkheid om bezwaar te maken in de praktijk een dode regel is, maar hecht wel aan de 'wachtperiode' van dertig dagen (de woonplaatsgemeente heeft nu dertig dagen om bezwaar te maken). Het maakt dan ook bezwaar tegen het verdwijnen van die wachttermijn. Leiden wil dat eerst een pastoraal gesprek wordt gevoerd. Ede wil dat de kerkenraad van de woongemeente vooraf wordt geïnformeerd.

Apeldoorn legt het volgende aan de synode voor:

Er was een voorstel ingediend om de huidige regeling zoals verwoord op pag. 14 bij lid a dat bij inschrijving de kerkenraad van de gemeente waartoe betrokkene behoorde schriftelijk op de hoogte is gesteld en binnen 30 dagen geen bezwaar heeft gemaakt.

Als toelichting bij was bijgevoegd: Wat doen we dan met mensen die met een 'smetje' weggaan. Dit kan financieel zijn of ook in de omgang. Bij toestemming zorg je voor een goede overdracht en beperk je eventuele verdere schade. Bij sportverenigingen is dit gebruikelijk.

Uit de ontvangen reacties blijkt dat dit voorstel heel gevoelig ligt.

Samengevat zijn deze reacties:

- *er zijn andere signaleringskanalen*
- *groot goed kunnen beginnen met een 'schone lei'*
- *een mondig lid houdt je niet tegen, ook niet met een bezwaarprocedure*
- *bij overstap behoefte aan duidelijkheid.*

Tijdens de bespreking is voorgesteld het voorstel als vraag aan de synode voor te leggen wat hierin de beste weg is. De vergadering stemt hiermee in.

Het GCKO constateert dat op twee na alle classicale vergaderingen instemmen met de voorgestelde wijziging maar dat er tegelijkertijd zorgen zijn dat een te ruim gebruik van deze regeling negatieve gevolgen kan hebben voor de veelkleurigheid en de vitaliteit van de gemeenten. Heusden-Almkerk en Zeist willen daarom dat een verzoek wel moet worden gemotiveerd.

Het GCKO merkt hierbij op dat de keuze voor een andere gemeente vele gronden kan hebben. Het kan veroorzaakt worden door onvrede met de gemeente van de woonplaats (b.v. vanwege de kerkelijke ligging) maar kan b.v. ook zijn ingegeven door de plaats van het kerkgebouw (dichterbij) of omdat familie en/of vrienden lid zijn van de andere gemeente. Een eis om deze keus bij de kerkenraad van de woongemeente te motiveren, of een wachtperiode om deze kerkenraad de gelegenheid te geven eerst een gesprek te voeren past niet bij de vrijheid die is bedoeld. Het GCKO merkt op dat – zoals in het rapport bij de eerste lezing vermeld staat – dit onverlet laat dat de kerkenraad van de woongemeente achteraf een gesprek kan voeren, indien betrokkene daarvoor open staat.

Het GCKO wijst er bovendien op dat bij overschrijving naar een andere gemeente op hetzelfde grondgebied er ook geen bemoeienis is van de kerkenraad van de gemeente die wordt verlaten. En

wat de vraag van Apeldoorn betreft: bij overschrijving naar een andere gemeente op het zelfde grondgebied en bij verhuizing is ook geen sprake van “overdracht”. Er is geen reden om bij overschrijving naar een gemeente buiten de woonplaats extra maatregelen te nemen.

De vraag van Apeldoorn is overigens in bredere zin wel van belang. Is er sprake of moet er sprake zijn van overdracht bij vertrek van leden naar een andere gemeente. In het mutatieverkeer via LRP is alleen sprake van overdracht van formele gegevens. Maar dat sluit niet uit dat een kerkenraad bij verhuizing de kerkenraad van een nieuwe gemeente op de hoogte stelt van tuchtmaatregelen. Naar het oordeel van het GCKO wordt hiermee de privacy van betrokkene niet aangetast. Het gaat immers bij de tuchtmaatregel om een uitspraak van een door de kerk aangewezen college. Het GCKO wijst er daarbij op dat het voorheen binnen de gereformeerde gezindte gebruikte attestatieverkeer ook deze mogelijkheid bood. Het GCKO acht het overigens gewenst dat deze materie nader wordt onderzocht. Wellicht kan/moet voor (bepaalde) functies binnen de kerk een (kerkelijke) verklaring omtrent gedrag worden gevraagd. Deze materie gaat echter de huidige tweede lezing te boven.

Hoorn-Enkhuizen vraagt een regeling indien een ontvangende gemeente het pastoraat (vanwege de afstand) niet aankan. Het GCKO merkt hierbij op dat een kerkenraad geen leden zal inschrijven, als deze niet regelmatig in de gemeente meelevens.

Katwijk wijst op problemen die kunnen ontstaan als een groot deel van een wijkgemeente naar een andere wijkgemeente wil overstappen (en de algemene kerkenraad besloten heeft dat ook de ontvangende wijkkerkenraad geen nee kan zeggen). Het GCKO wijst erop dat als gemeenteleden massaal weglopen, er klaarblijkelijk een probleem is. Dat kan niet worden opgelost door deze gemeenteleden te verplichten lid te blijven. Ook Nijkerk stelt dit en onderstreept het belang van een bezinning op het kerk-zijn.

Heusden-Almkerk stelt dat er geen bezwaar mogelijk mag zijn tegen een weigering van de kerkenraad om in te schrijven. Formeel is tegen elk besluit van een kerkelijk lichaam bezwaar mogelijk, maar aangezien weigering een recht is van een kerkenraad zal een bezwaar niet zinvol zijn. En het is niet goed denkbaar dat iemand kiest voor een gemeente die hem of haar niet wil aanvaarden.

2.2.1 Lid 4,5

Hilversum stelt voor in lid 4 het tweede woord ‘vaste’ te vervangen door ‘nieuwe’:

De leden die binnen het grondgebied van de gemeente waartoe zij behoren hun vaste woonplaats hebben, worden bij verhuizing opgenomen als lid van een gemeente binnen het grondgebied waarvan zij hun **nieuwe** woonplaats hebben, naar regels bij generale regeling gesteld.

Het GCKO acht deze toevoeging overbodig en daarmee ongewenst. De nieuwe woonplaats is de op dat moment geldende vaste woonplaats.

Ommen stelt voor om in lid 5 bij “zichzelf onttrekken aan de gemeenschap van de kerk door middel van een uitdrukkelijke verklaring aan de kerkenraad” toe te voegen: “bij voorkeur door een

schriftelijke verklaring". Het GCKO wijst erop dat in de generale regeling deze voorkeur wordt vermeld, en acht opneming in de ordinantietekst niet noodzakelijk.

**2.3 R
E
G
I
S
T
R
A
T
I
E
(
O
R
D
·
2
-
6
A
)**

Ten aanzien van de ordinantietekst ord. 2-6a zijn vrijwel geen opmerkingen gemaakt.

's Hertogenbosch stuurt de vraag door van PG 's Hertogenbosch over de samenhang van de registers. "Logischerwijs is het landelijk register leeg op de leden van de opgeheven gemeenten na". Dit is een misverstand. Leden van de gemeente zijn tevens lid van de landelijke kerk (art. III-2 KO). De generale synode is de houder van het landelijk register, de (algemene) kerkenraad is houder van het lokale register, dat de facto een deelverzameling is van het landelijk register. In ord. 2-6a lid 6 is vastgelegd wat de bevoegdheid is van de generale synode met betrekking tot het gebruik van het landelijk register.

Enkele vergaderingen willen betrokkenheid bij wijziging van de generale regeling ter zake, maar de overgrote meerderheid stemt hiermee in.

In eerste lezing is als lid 4 vastgesteld:

- De gegevens van het landelijk register en van het register van evangelisch-lutherse leden worden niet gebruikt om degenen die bij een gemeente geregistreerd zijn rechtstreeks te benaderen, behalve
- in het kader van de verkiezing van leden van de evangelisch-lutherse synode;
  - nadat de kerkenraad op de hoogte is gesteld en geen bezwaar heeft gemaakt.

Peel- en Kempenland zendt de opmerking van ELG Zuid-Nederland door: “Het landelijk luthers register wordt niet alleen voor de verkiezingen gebruikt, maar ook voor het luthers contactblad ELK en de Actie 1+. Nieuwe lutherse leden krijgen automatisch ELK en het verzoek van de president van de lutherse synode om bij te dragen aan de Actie 1+ (bij KIA)”.

Het GCKO overweegt dat onder de vigerende regeling dit gebruik alleen is toegestaan wanneer de kerkenraad op de hoogte is gesteld en daartegen geen bezwaar heeft gemaakt. Het gaat ervan uit dat kerkenraden op de hoogte zijn. En klaarblijkelijk wordt er geen bezwaar gemaakt tegen dit gebruik. In de ordinantie wordt alleen de taak genoemd waarvoor zonder (stilzwijgende) instemming van de kerkenraad gebruik leden kunnen worden aangeschreven met gebruikmaking van het register van de evangelisch-lutherse leden.

2.4 V O O R S T E L V O O R D E E T W E E D E L E Z I N G

Het GCKO stelt voor de tekst van ord. 2 art. 2-10 als volgt vast te stellen:

	Eerste lezing	Tweede lezing ²
	Art. 2 tot en met art. 10 vervalt	
	Art. 2A De gemeenschap van de gemeente	
1	<p>Tot de gemeenschap van een gemeente behoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - als leden: de gedoopten die in het lokale ledenregister zijn opgenomen; leden die openbare belijdenis van het geloof hebben afgelegd worden aangeduid als belijdende leden, de anderen als doopleden; - als gastleden: de gedoopten die als lid ingeschreven zijn in een andere kerkgemeenschap en op hun verzoek in de gemeente zijn opgenomen, naar regels bij generale regeling gesteld; - de ongedoopte kinderen van gemeenteleden, voor zover de ouders of wettelijke vertegenwoordigers daartegen geen bezwaar maken. - vrienden die blijk geven van verbondenheid met de gemeente en op hun verzoek als zodanig zijn opgenomen. 	<p>Tot de gemeenschap van een gemeente behoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - als leden: de gedoopten die in het lokale ledenregister zijn opgenomen; leden die openbare belijdenis van het geloof hebben afgelegd worden aangeduid als belijdende leden, de anderen als doopleden; - als gastleden: de gedoopten die als lid ingeschreven zijn in een andere kerkgemeenschap en op hun verzoek als zodanig in de gemeente zijn opgenomen, naar regels bij generale regeling gesteld; - als niet-gedoopten: de niet-gedoopte kinderen van gemeenteleden, voor zover de ouders of wettelijke vertegenwoordigers daartegen geen bezwaar maken. - als vrienden: degenen die blijk geven van verbondenheid met de gemeente en op hun verzoek als zodanig zijn opgenomen.
2	De leden die binnen het grondgebied van een gemeente hun vaste woonplaats hebben behoren tot die gemeente, tenzij zij op hun verzoek door de kerkenraad van een andere gemeente van de kerk als lid van die gemeente zijn opgenomen.	
3	Indien er op een bepaald grondgebied meer dan een tot de kerk behorende gemeente is, kunnen de leden van een van deze gemeenten zich als lid laten opnemen in een van de andere in hetzelfde gebied gelegen gemeenten.	
4	De leden die binnen het grondgebied van de gemeente waartoe zij behoren hun vaste woonplaats hebben, worden bij verhuizing opgenomen als lid van een gemeente binnen het grondgebied waarvan zij hun vaste woonplaats hebben, naar regels bij generale regeling gesteld.	
5	<p>Leden van een gemeente blijven tot haar behoren zolang zij niet</p> <ul style="list-style-type: none"> - als lid opgenomen worden in een andere gemeente van de kerk, - zich .... vestigen in het buitenland, - tot een andere kerkgemeenschap overgaan, - zichzelf onttrekken aan de gemeenschap van de kerk door middel van een uitdrukkelijke verklaring aan de kerkenraad. 	
6	Voor wijkgemeenten zijn deze bepalingen van overeenkomstige toepassing.	
	Artikel 6A Ledenregistratie	

² Ongewijzigde teksten zijn over één kolom afgedrukt

1	Om te kunnen beschikken over persoonsgegevens ten behoeve van het functioneren van het kerkelijk leven en werken in de ruimste zin van het woord kent de kerk een ledenregister, onderscheiden in de lokale ledenregisters, het landelijke ledenregister en het register van evangelisch-lutherse leden.
2	Het lokale ledenregister bevat de gegevens van allen die tot de gemeenschap van de gemeente behoren, als bedoeld in artikel 2a-1.
3	Het landelijke ledenregister bevat de gegevens van allen die tot de gemeenschap van enige gemeente behoren, als bedoeld in art. 2a-12 en bevat tevens de gegevens van hen die op hun verzoek in het landelijke ledenregister zijn opgenomen, naar regels bij generale regeling gesteld.
4	Het register van evangelisch-lutherse leden bevat de gegevens van de leden van de evangelisch-lutherse gemeenten en van leden van andere gemeenten die op hun verzoek door de evangelisch-lutherse synode in dit register zijn opgenomen.
5	De inrichting en het bijhouden van de registers alsmede het gebruik en de uitwisseling van de gegevens worden nader geregeld bij generale regeling.
6	De gegevens van het landelijk register en van het register van evangelisch-lutherse leden worden niet gebruikt om degenen die bij een gemeente geregistreerd zijn rechtstreeks te benaderen, behalve <ul style="list-style-type: none"> - in het kader van de verkiezing van leden van de evangelisch-lutherse synode; - nadat de kerkenraad op de hoogte is gesteld en geen bezwaar heeft gemaakt.

3 ORDINANTIE 3 HET AMBT EN ANDERE DIENSTEN

3.1 V O O R A F

In het kader van de vereenvoudiging van de kerkorde is gezien of een aantal artikelen kan vervallen dan wel inhoudelijk gewijzigd dient te worden. De hier niet genoemde artikelen blijven ongewijzigd.

3.2 D

E
V
E
R
K
I
E
Z
I
N
G
V
A
N
A
M
B
T
S
D
R
A
G
E
R
S
I
N
D
E
G
E
M
E
E
N
T

3.2.1 Stemrecht (ord. 3-2-3)

Stemgerechtigd zijn kerkordelijk tot dusver primair de belijdende leden. Een kerkenraad kan voorts, gehoord de gemeenteleden, besluiten ook doopleden van achttien jaar en ouder het stemrecht te verlenen. Tevens kan de kerkenraad besluit om gastleden in deze gelijk te stellen aan gemeenteleden (GR Gastlidmaatschap art. 6-4).

In eerste lezing is besloten dat de kerkenraad een dergelijke uitbreiding van het stemrecht ook – onder dezelfde voorwaarde – van toepassing kan verklaren op vrienden, waarbij nader onderscheid gemaakt kan worden tussen degenen die als belijdend lid kunnen worden beschouwd en degenen voor wie dat niet geldt. Om de regels bijeen te houden is in eerste lezing ook de regel over gastleden in de ordinantietekst opgenomen.

Doorn en Franeker wijzen uitbreiding van het kiesrecht naar vrienden af. Anderen aanvaarden het voorstel, met name ook omdat het in de vrijheid van de gemeente ligt om al dan niet van deze mogelijkheid gebruik te maken, maar tegelijk geven sommige classicale vergaderingen (bv. Hoofddorp, Noord-Oost-Groningen) aan dat verschillende gemeenten er zelf niet voor voelen van deze mogelijkheid gebruik te maken, wat hun goed recht is en blijft. Doorn is bevreesd voor ‘gelegenheidsstemmers’ die t.a.v. bepaalde onderwerpen opduiken. In Goes blijkt de meerderheid principiële bezwaren te hebben: men is lid van de gemeente door doop en belijdenis.

Het GCKO merkt op dat men lid is van de gemeente door de doop. Doopleden en belijdende leden zijn beide lid van de gemeente. Niet-gedoopten kunnen dan ook geen (gast)lid van de gemeente zijn. Dit laat onverlet dat niet-gedoopten die zozeer betrokken zijn bij de gemeente dat de kerkenraad hen als vriend registreert, bij het werk van de gemeente betrokken kunnen worden. Het GCKO is dan ook van oordeel dat het verlenen van actief kiesrecht aan betrokken niet-leden (zo de kerkenraad, de gemeente gehoord, hiervoor kiest) niet principieel onaanvaardbaar is. Het GCKO wijst er daarbij op dat het passief kiesrecht in alle gevallen voorbehouden blijft aan belijdende leden, dan wel gedoopten die onder de belijdende leden kunnen worden opgenomen. Edam-Zaandam wijst daar terecht op (vgl. ook Westerkwartier). De vrees van Doorn voor ‘gelegenheidsstemmers’ deelt het GCKO niet: de kerkenraad bepaalt immers of iemand als gastlid of vriend wordt opgenomen.

Almelo wenst dat de eis dat ambtsdragers belijdend lid dienen te zijn, ter discussie wordt gesteld. Het kader van de vaststelling van kerkordewijzigingen in tweede lezing biedt daarvoor geen ruimte;

het is aan het moderamen van de generale synode te beoordelen of het opportuun is dit punt op termijn te agenderen. Er ligt nu geen voorstel voor om hierin iets te wijzigen.

De door 's-Gravenhage genoteerde suggestie dat plaatselijke gemeenten nadere voorwaarden (bv. een wachttijd) zouden kunnen stellen aan de verlening van het stemrecht aan vrienden vereist geen landelijke regelgeving. Op zichzelf is het niet ondenkbaar dat in een plaatselijke regeling een dergelijke beperking zou worden opgenomen. Wat de 'overige vrienden' betreft zou ook kunnen worden bepaald dat hen het stemrecht alleen op verzoek, en dus door een individuele beslissing, kan worden verleend. Elke kerkenraad kan ook zelf beslissen of men iemand als 'vriend' in het register wil opnemen (ord. 2-2a-1).

Het GCKO constateert dat de vermelding van de regel met betrekking tot gastleden niet volledig is. In enkele associatieovereenkomsten is vastgelegd dat gastleden afkomstig uit die geassocieerde kerken altijd (actief en passief) kiesrecht hebben. Het betreft op dit moment leden van de Vrij Evangelische Gemeenten, van de Gereja Kristen Indonesia Nederland en de Presbyterian Church of Ghana. Het GCKO beveelt aan dat dit bij de modellen voor de verkiezingsregeling wordt vermeld.

In de tekst van de eerste lezing staat – net als in de bestaande tekst – aan het slot van ord. 3-2-3:

Om stemgerechtigd te zijn dienen doopleden de leeftijd van achttien jaar te hebben bereikt.

Meppel merkt op dat vrienden die dooplid zijn ook de leeftijd van 18 jaar moeten hebben bereikt om stemgerechtigd te mogen zijn. Het GCKO stemt hiermee in. "Dooplid" werd hier in de ruime zin bedoeld: dooplid van de eigen gemeente, van een andere gemeente van de Protestantse kerk en gedoopte gastleden. Vanzelfsprekend zijn ook niet-gedoopte vrienden eerst vanaf 18 jaar stemgerechtigd. Het GCKO stelt voor dit toch te verduidelijken, als volgt:

Degenen die niet tot belijdende leden worden gerekend, zijn eerst stemgerechtigd indien zij de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.

3.2.2 Verkiezing van predikanten (ord. 3-4)

Tegen een eenvoudiger formulering van ord. 3-4 lid 1, 2 en 7 en de vereenvoudiging van de procedure als bedoeld in lid 4 is in de consideraties geen bezwaar gemaakt. Het GCKO stelt dus voor de in eerste lezing vastgestelde teksten definitief vast te stellen.

3.2.3 De beroeping van predikanten (ord. 3-5)

Tegen het vervallen van de zinsnede over streekgemeenten in ord. 3-5-1 is in de consideraties geen bezwaar gemaakt. Het GCKO stelt dus voor de in eerste lezing vastgestelde teksten definitief vast te stellen.

Het verdwijnen van de akte van losmaking uit lid 5 heeft wel enkele reacties opgeroepen. Hoogeven vraagt zich af of hiermee het overstappen nu niet minder zorgvuldig verloopt. Ook Hoorn-Enkhuizen meent dat de akte van losmaking juridisch duidelijkheid verschaft en daarom moet blijven. Het GCKO blijft van mening dat de nu in ord. 3-5-5 (nieuw) vereiste overeenkomst tussen predikant en kerkenraden (waarover ook de betrokken classicale vergaderingen en de dienstenorganisatie geïnformeerd dienen te worden) voldoende zekerheid biedt. Het GCKO adviseert derhalve de in eerste lezing aanvaarde tekst ook in tweede lezing vast te stellen.

3.2.4 Verkiezing van ouderlingen en diakenen (ord. 3-6)

De verkiesbaarheid als geregeld in ord. 3-6-1 (nieuw) heeft verschillende reacties opgeroepen. Verschillende classicale vergaderingen stemmen expliciet in met de voorgestelde wijzigingen, waarbij als belangrijk argument vaak genoemd wordt dat het uiteindelijk aan de gemeente, c.q. de kerkenraad is hierin te beslissen (vgl. 's-Gravenhage, Heusden-Almkerk e.a.). Andere classicale vergaderingen (bv. Harderwijk, Tiel) wijzen het voorstel ook vrienden onder bepaalde voorwaarden verkiesbaar te laten zijn, categorisch af. Hoogeveen bv. vreest te grote vrijblijvendheid. Ook Barendrecht considereert negatief, maar voegt wel de zinsnede toe: 'Volgens de classicale vergadering is het meer een theoretische kwestie dan een praktische'.

Amersfoort meent dat hier te zeer wordt uitgegaan van een parallel met het burgerlijk staatsrecht; het voorstel is dan ook 'op theologische gronden misplaatst'. Gorinchem stelt voor op te nemen dat bij 'overige vrienden' wel sprake dient te zijn van enige vorm van lidmaatschap van een geloofsgemeenschap, en dat men niet in twee gemeenten tegelijk ambtsdrager kan zijn.

Westerkwartier stemt wel in, maar zou als voorwaarde willen stellen dat men dan geacht wordt belijdenis te doen, wat sommige mensen, om weloverwogen redenen niet willen: "Wellicht moet daar de discussie over aangegaan worden in de synode".

Deze laatste opmerking van Westerkwartier laat het GCKO rusten. Het betreft niet een zaak waarover consideraties zijn gevraagd.

In de eerste lezing wordt lid 1 afgesloten met de woorden:

De kerkenraad legt dit vast in de plaatselijke verkiezingsregeling,

Deze zin, die bij de bespreking van de eerste lezing door de synode is toegevoegd, bedoelt vast te leggen dat de verkiesbaarheid van personen uit de genoemde categorieën niet per geval, maar in zijn algemeenheid moet worden beslist.

Het GCKO merkt op dat alleen stemgerechtigde belijdende leden en (belijdende) gastleden rechtstreeks verkiesbaar zijn. Voordat een dooplid verkiesbaar is moet de kerkenraad eerst vaststellen dat deze – met inachtneming van ord. 9-4-1 en 2 – onder de belijdende leden kan worden opgenomen. Bij stemgerechtigde gastleden die geen belijdenis hebben gedaan – we zeggen dan dat zij 'niet de positie van belijdend lid hebben' – ligt het nog weer anders. Zij zijn primair lid van hun eigen kerk, en kunnen alleen daar onder de belijdende leden worden opgenomen; daarom kunnen zij in een gemeente van onze kerk niet verkiesbaar zijn. De generale regeling gastleden kent dan ook niet de mogelijkheid dat gastleden in een gemeente van de protestantse kerk belijdenis doen.

Stemgerechtigde vrienden die belijdend lid zijn van een protestantse gemeente zijn in principe verkiesbaar. In de huidige regeling zijn belijdende leden van een andere (wijk)gemeente alleen verkiesbaar met instemming van de algemene kerkenraad dan wel van het breed moderamen. In de eerste lezing is deze instemming vervallen, zonder tegenspraak vanuit de consideraties.

'Overige vrienden' die nergens lid zijn, kunnen wel verkiesbaar zijn, maar zullen dan toch ook (eventueel gedoopt worden en) onder de belijdende leden opgenomen moeten worden.

Samenvattend: alleen stemgerechtigden die de positie van belijdend lid hebben, zijn rechtstreeks verkiesbaar. Alle anderen zullen door de kerkenraad (vooraf of bij de bevestiging) onder de belijdende leden moeten worden opgenomen. En omdat alleen de kerkenraad kan besluiten of iemand onder de belijdende leden kan worden opgenomen, is het ook alleen de kerkenraad die deze personen verkiesbaar kan stellen.

Het GCKO stelt daarom voor om de tekst te vereenvoudigen door de verkiesbaarheid te verbinden aan het belijdend lid zijn of worden bij de bevestiging:

Verkiesbaar zijn de stemgerechtigden die de positie van belijdend lid hebben, dan wel bij de bevestiging - met inachtneming van ordinantie 9-4-1 en 2 – onder de belijdende leden kunnen worden opgenomen.

Met deze formulering is een aparte regeling in de verkiezingsregeling overbodig geworden. Het GCKO stelt dan ook voor deze slotzin te laten vervallen.

In de consideraties is niet ingegaan op de in eerste lezing vastgestelde nieuwe tekst van ord. 3-6 lid 2 t/m 5 en 8, waarin sprake is van een vereenvoudiging van de beschrijving van de verkiezingsprocedure. Het GCKO stelt voor die teksten ook in tweede lezing vast te stellen.

3.2.5 Ambtstermijn (ord. 3-7)

Het vervallen van ord. 3-7 lid 4 en 6 heeft geen reacties opgeroepen. Het GCKO stelt voor deze kerkordewijziging ook in tweede lezing vast te stellen.

**3.3 H
E
T
D
I
E
N
S
T
W
E
R
K
V
A
N
D
E
P
R
E
D
I
K
A
N
T
E
N
,
D
E
O
U
D
E
R**

Het GCKO stelt voor de woorden 'stemgerechtigde leden' in ord. 3-4-7, ord. 3-6-4 en ord. 3-6-8 te vervangen door 'stemgerechtigden', zodat duidelijk is dat het hier ook om stemgerechtigde gastleden en vrienden kan gaan.

Op de toevoeging van de woorden 'of vanwege' in ord. 3-9-1, 3-10-1 en 3-11-1 is in de consideraties niet ingegaan. Dat geldt ook voor de wijziging met betrekking tot 'het lokale ledenregister' in ord. 3-10-2. Het GCKO stelt voor deze teksten ook in tweede lezing vast te stellen.

Assen verzoekt in de nieuwe ordinantiën op te nemen dat er een ambtsdrager van dienst (dus bv. ook een diaken) aanwezig dient te zijn i.p.v. een ouderling van dienst. Een wijziging van de ordinanties in die zin is overbodig, omdat in ord. 3-11-1 'de ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdienst' reeds ook aan de diakenen is toevertrouwd, terwijl ook in ord. 5-1-5 het 'ambtsdrager van dienst' zijn niet is voorbehouden aan ouderlingen. Ook diakenen of predikanten kunnen die rol dus zo nodig op zich nemen.

In ord. 11 wordt naar analogie van de kerkrentmeester de diaconale rentmeester voorgesteld (zie onder, blz.).Als de generale synode die teksten in tweede lezing vaststelt, betekent dat dat in ord.3-11 ook de diaconale rentmeester moet worden genoemd.

**3.4 V
O
O
R
S
T
E
L
V
O
O
R
D
E
T
W
E
E
D
E
L
E
Z
I
N
G**

	Eerste lezing	tweede lezing
	Art. 2	
3	Stemgerechtigd zijn de belijdende leden van de gemeente. De kerkenraad bepaalt, na de leden van de	Stemgerechtigd zijn de belijdende leden van de gemeente. De kerkenraad bepaalt, na de leden van de

	<p>gemeente er in gekend en er over gehoord te hebben, of stemgerechtigd zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> - de doopleden van de gemeente - de gastleden aan wie de positie als van een belijdend lid is verleend - de gastleden aan wie de positie als van een dooplid is verleend - de vrienden die belijdend lid zijn van een andere gemeente van de kerk - de vrienden die dooplid zijn van een andere gemeente van de kerk - overige vrienden <p>en legt dit vast in de in lid 1 genoemde regeling. Om stemgerechtigd te zijn moeten doopleden de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt</p>	<p>gemeente er in gekend en er over gehoord te hebben, of stemgerechtigd zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> - de doopleden van de gemeente - de gastleden aan wie de positie als van een belijdend lid is verleend - de gastleden aan wie de positie als van een dooplid is verleend - de vrienden die belijdend lid zijn van een andere gemeente van de kerk - de vrienden die dooplid zijn van een andere gemeente van de kerk - overige vrienden <p>en legt dit vast in de in lid 1 genoemde regeling. Degenen die niet tot belijdende leden worden gerekend, zijn eerst stemgerechtigd indien zij de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.</p>
	Art. 3	
1	<p>Voor de verkiezing tot predikant voor gewone werkzaamheden komen in aanmerking</p> <ul style="list-style-type: none"> - degenen die overeenkomstig ordinantie 13-17-3 als predikant beroepbaar zijn gesteld en - de predikanten-geestelijk verzorger die door de kleine synode beroepbaar zijn gesteld als predikant, nadat zij de daarvoor vereiste aanvullende opleiding hebben voltooid of daarvoor ontheffing van de kleine synode hebben verkregen vanwege verworven bekwaamheden. 	
1a	Vervalt	
2	<p>Predikanten voor gewone werkzaamheden zijn pas beroepbaar wanneer zij ten minste vier jaar de gemeente waaraan zij verbonden zijn, hebben gediend. Afwijking hiervan is slechts mogelijk met instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering.</p>	
4	<p>De kerkenraad verricht de kandidaatstelling. De kerkenraad van een wijkgemeente echter doet dit tezamen met de algemene kerkenraad, waarbij elke van beide kerkenraden met de kandidatuur dient in te stemmen.</p>	
7	<p>In een gemeente met meer dan 200 stemgerechtigde leden kan – met medewerking en goedvinden van het moderamen van de classicale vergadering - in de in artikel 2-1 bedoelde regeling worden bepaald dat in afwijking van de regel dat de stemgerechtigde leden van de gemeente de predikant verkiezen, de kerkenraad de predikant verkiest.</p>	<p>In een gemeente met meer dan 200 stemgerechtigden kan – met medewerking en goedvinden van het breed moderamen van de classicale vergadering - in de in artikel 2-1 bedoelde regeling worden bepaald dat in afwijking van de regel dat de stemgerechtigden van de gemeente de predikant verkiezen, de kerkenraad de predikant verkiest.</p>
	Art. 5	
1	<p>Indien geen bezwaren zijn ingebracht of de ingebrachte bezwaren ongegrond zijn bevonden, wordt de gekozen kandidaat door de kerkenraad beroepen tot predikant van de gemeente.</p>	

	<p>Gaat het om de beroeping van een predikant die als predikant voor gewone werkzaamheden verbonden zal worden aan een wijkgemeente, dan wordt deze beroepen door de wijkkerkenraad.</p>	
5	<p>De beroepen predikant en de betrokken kerkenraden komen overeen wanneer de predikant aan de nieuwe gemeente verbonden zal worden. Hiervan wordt mededeling gedaan aan de betrokken classicale vergaderingen en aan het daartoe aangewezen onderdeel van de dienstenorganisatie.</p>	
	<p>Art. 6</p>	
1	<p>Verkiezbaarheid Verkiezbaar zijn de belijdende leden van de (wijk)gemeente. Stemgerechtigde gastleden aan wie de positie van belijdend lid is verleend en vrienden die belijdend lid zijn van een gemeente van de kerk alsmede stemgerechtigde gedoopten die met inachtneming van ordinantie 9-4-1 en 2 onder de belijdende leden kunnen worden opgenomen, kunnen door de kerkenraad verkiezbaar worden gesteld. De kerkenraad legt dit vast in de plaatselijke regeling.</p>	<p>Verkiezbaarheid Verkiezbaar zijn de stemgerechtigden die de status van belijdend lid hebben, dan wel bij de bevestiging - met inachtneming van ordinantie 9-4-1 en 2 – onder de belijdende leden kunnen worden opgenomen.</p>
	<p>Art. 6</p>	
2	<p>Vervalt</p>	
3	<p>De kerkenraad legt in de plaatselijke regeling vast op welke wijze de verkiezing plaats vindt, met inachtneming van de volgende bepalingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gemeente wordt uitgenodigd om per ambt aanbevelingen te doen. - De kerkenraad stelt de kandidatenlijst op per ambt. - De kerkenraad is daarbij gehouden degenen die door ten minste tien stemgerechtigden zijn aanbevolen en verkiezbaar zijn op de kandidatenlijst te plaatsen, behalve indien het gaat om verkiezing van een ambtsdrager met bepaalde opdracht. - Verkiezing door de stemgerechtigden van de gemeente vindt plaats indien er meer kandidaten dan vacatures zijn; in andere gevallen wordt de kandidaat verkozen verklaard. 	
4	<p>Indien de stemgerechtigde leden van de (wijk)gemeente telkens voor een periode van ten hoogste zes jaren de kerkenraad machtigen om dubbeltallen per vacature te stellen, gelden in afwijking van lid 3 de volgende bepalingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gemeente wordt uitgenodigd per vacature aanbevelingen te doen. - De kerkenraad stelt de kandidatenlijst op per vacature. - De kerkenraad is daarbij gehouden degenen die door ten minste vijf stemgerechtigden zijn aanbevolen en 	<p>Indien de stemgerechtigden van de (wijk)gemeente telkens voor een periode van ten hoogste zes jaren de kerkenraad machtigen om dubbeltallen per vacature te stellen, gelden in afwijking van lid 3 de volgende bepalingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gemeente wordt uitgenodigd per vacature aanbevelingen te doen. - De kerkenraad stelt de kandidatenlijst op per vacature. - De kerkenraad is daarbij gehouden degenen die door ten minste vijf stemgerechtigden zijn aanbevolen en

	<p>verkiezbaar zijn op de kandidatenlijst te plaatsen, behalve</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ indien het gaat om verkiezing van een ambtsdrager met bepaalde opdracht; ○ indien de kerkenraad – gehoord de aanbevelingen – zelf een dubbeltal voor de vacature stelt. <p>Verkiezing door de gemeente vindt plaats als er voor een vacature meer kandidaten zijn; in andere gevallen wordt de kandidaat verkozen verklaard.</p>	<p>verkiezbaar zijn op de kandidatenlijst te plaatsen, behalve</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ indien het gaat om verkiezing van een ambtsdrager met bepaalde opdracht; ○ indien de kerkenraad – gehoord de aanbevelingen – zelf een dubbeltal voor de vacature stelt. <p>- Verkiezing door de gemeente vindt plaats als er voor een vacature meer kandidaten zijn; in andere gevallen wordt de kandidaat verkozen verklaard.</p>
5	<p>Ambtsdragers met een bepaalde opdracht die door de algemene kerkenraad zijn verkozen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, kunnen, op verzoek van de wijkkerkenraad van de wijkgemeente waartoe zij behoren, deel uitmaken van die wijkkerkenraad.</p>	
8	<p>Bezwaren</p> <p>Bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure of tegen de bevestiging van een gekozene kunnen worden ingebracht door stemgerechtigde leden en dienen uiterlijk vijf dagen na deze bekendmaking schriftelijk en ondertekend bij de kerkenraad te worden ingediend.</p>	<p>Bezwaren tegen de gevolgde verkiezingsprocedure of tegen de bevestiging van een gekozene kunnen worden ingebracht door stemgerechtigden en dienen uiterlijk vijf dagen na deze bekendmaking schriftelijk en ondertekend bij de kerkenraad te worden ingediend.</p>
	<p>Art. 7</p>	
4	<p>Vervalt</p>	
6	<p>vervalt</p>	
	<p>Art. 9</p>	
1	<ul style="list-style-type: none"> - Tot opbouw van de gemeenten is aan de predikanten toevertrouwd - de bediening van Woord en sacramenten door - de verkondiging van het Woord; - het voorgaan in de kerkdiensten; - de bediening van de doop; - de bediening van het avondmaal; - het afnemen van de openbare geloofsbelijdenis; - het bevestigen van ambtsdragers en het inleiden van hen die in een bediening worden gesteld; - het leiden van trouwdiensten en van diensten van rouwdragen en gedenken; - de catechese en de toerusting; - het verkondigen van het evangelie in de wereld; - en zo zij daartoe geroepen worden, het dienen van de kerk in of vanwege de meerdere vergaderingen <p>en tezamen met de ouderlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - de herderlijke zorg, onder meer door het bezoeken van de leden van de gemeente en - het opzicht over de leden van de gemeente. 	

	Art. 10
1	<p>Tot opbouw van de gemeente is aan de ouderlingen toevertrouwd</p> <ul style="list-style-type: none"> - de zorg voor de gemeente als gemeenschap; - het dragen van medeverantwoordelijkheid voor de bediening van Woord en sacramenten; - de ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdiensten; - het toerusten van de gemeente tot het vervullen van haar pastorale en missionaire roeping - en zo zij daartoe geroepen worden, het dienen van de kerk in of vanwege de meerdere vergaderingen <p>en tezamen met de predikanten</p> <ul style="list-style-type: none"> - de herderlijke zorg, onder meer door het bezoeken van de leden van de gemeente en - het opzicht over de leden van de gemeente.
2	<p>Aan de ouderlingen-kerkrentmeesters is bovendien toevertrouwd, tezamen met de andere kerkrentmeesters</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente - het bijhouden van het lokale ledenregister en van het doopboek, het belijdenisboek en het trouwboek
	Art. 11
1	<p>Tot opbouw van de gemeente met het oog op haar dienst in de wereld is aan de diakenen toevertrouwd</p> <ul style="list-style-type: none"> - de ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdiensten; - de dienst aan de Tafel van de Heer; - het mede voorbereiden van de voorbeden; - het inzamelen en besteden van de liefdegaven; - het toerusten van de gemeente tot het vervullen van haar diaconale roeping; - het verlenen van bijstand, verzorging of bescherming aan hen die dat behoeven; - het nemen of ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van het maatschappelijk welzijn; - het dienen van de gemeente en de kerk in haar bemoeienis met betrekking tot sociale vraagstukken en het aanspreken van de overheid en de samenleving op haar verantwoordelijkheid dienaangaande; - en zo zij daartoe geroepen worden, het dienen van de kerk in de meerdere vergaderingen.
2	<p>Aan de diakenen is bovendien toevertrouwd, tezamen met de diaconale rentmeesters de verzorging van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de diaconie.</p>

4 KERKENRAAD (ORDINANTIE 4-6 T/M 13)

4.1 A L G E M E E N

Ook bij de kerkordewijzigingen die in eerste lezing zijn vastgesteld t.a.v. ordinantie 4 gaat het vooral om wijzigingen die het leven van de plaatselijke gemeente organisatorisch eenvoudiger maken.

4.2 Q U O R U M (O R D · 4 - 5 - 4)

De bepaling van het noodzakelijke quorum voor besluitvorming op minimaal drie leden van het betrokken orgaan heeft enkele reacties opgeroepen. 's-Gravenhage stelt vast dat een minimum van drie leden voor de algemene kerkenraad eigenlijk te weinig is. Het GCKO wijst erop dat een algemene kerkenraad naar ord. 4-6-3 (nieuw) minimaal uit zeven leden bestaat, waarmee het quorum in elk geval op vier aanwezige leden komt. In de praktijk zal het weinig voorkomen dat een algemene kerkenraad inderdaad slechts uit zeven leden bestaat, en dat daarvan dan ook nog eens drie leden afwezig zijn. Maar in theorie zou het inderdaad een keer kunnen gebeuren, en dat zou wel bezwaarlijk zijn. Het lijkt het GCKO echter niet nodig dit door aanvullende regelgeving uit te sluiten. Amsterdam wenst de zinsnede 'ook wanneer dan het quorum niet aanwezig is' in dit lid te handhaven. Het GCKO stemt daarmee alsnog in, omdat het inderdaad de duidelijkheid dient.

**4.3 S
A
M
E
N
S
T
E
L
L
I
N
G
(
O
R
D
.
4
-
6
E
N
4
-
9
-
1
,
2
)**

De minimumeis voor de samenstelling van een kerkenraad is in eerste lezing verminderd met één diaken. De eisen voor de samenstelling van de algemene kerkenraad zijn versoepeld. Hilversum en Delft wijzen op de noodzaak dat ook in de algemene kerkenraad alle ambten vertegenwoordigd dienen te zijn. Dat is ook al zo vastgelegd, want lid 3 geldt ook voor algemene kerkenraden. Verschillende classicaal vergaderingen (o.a. Hilversum en Zeist) wijzen op de wenselijkheid van een evenwichtige samenstelling van de algemene kerkenraad, in relatie tot het aantal dan wel de omvang van de wijkgemeenten. Het GCKO deelt die opvatting, maar acht het niet nodig dit verder in regelgeving vast te leggen. In het (theoretische) geval dat een algemene

kerkenraad de plaatselijke regeling zou willen misbruiken om de invloed van een bepaalde wijkkerkenraad onevenredig te minimaliseren (vgl. ook Kampen), mag men aannemen dat een bezwaar bij het classicale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen gehonoreerd zal worden.

De bedoeling van deze kerkordewijziging is nu juist om het mogelijk te maken in de plaatselijke regeling optimaal rekening te houden met de mogelijkheden en wensen (vgl. ook Delft en Zoetermeer).

Het GCKO stelt derhalve voor de in eerste lezing aanvaarde nieuwe tekst van ord. 4-6 lid 1 t/m 3³ ook in tweede lezing zo vast te stellen.

In ord. 4-6 lid 4 (en 5 oud) gaat het erom wat te doen indien een kerkenraad naar de maatstaven van lid 3 te klein geworden is. Er dient dan overlegd te worden met het breed moderamen van de classicale vergadering.

Amsterdam ervaart de voorgestelde toevoeging in lid 5 (“Zo nodig treft het [breed] moderamen ook andere maatregelen”) als een strenge regel. In de toelichting op de eerste lezing is gesteld: “Hierbij kan ook gedacht worden aan samenwerking met andere gemeenten en in het uiterste geval opheffing van de gemeenten”. Dat is inderdaad streng, maar het GCKO merkt hierbij wel op dat het moet gaan om maatregelen die rechtstreeks van belang zijn voor het vervullen van de in de ordinanties genoemde taken. Dat komt beter tot uitdrukking in de tekst die door het GCKO bij de eerste lezing is voorgesteld: “Zo nodig treft het (breed) moderamen *hertoe* maatregelen”.

Maatregelen dienen gericht te zijn op het kunnen vervullen van de in de ordinanties genoemde taken; dan is het opheffen van een gemeente wel een zeer verregaande stap. Het college stelt daarom voor de in eerste lezing voorgestelde tekst alsnog in tweede lezing vast te stellen.

Limburg wijst terecht op de noodzaak te letten op de juridische gevolgen in verband met bv. aansprakelijkheid. Ook wijst Limburg erop dat het steeds moeilijker wordt ambtsdragers te vinden. Impliciet wordt daarvoor de aandacht van de landelijke kerk gevraagd. Het is aan het moderamen van de generale synode hierin desgewenst verdere initiatieven te nemen.

---

³ Bij de eerste lezing was ook lid 3a opgenomen. Maar deze tekst was gelijk aan de bestaande tekst en hoeft dus niet te worden vastgesteld.

**4.4 A
R
B
E
I
D
S
V
E
L
D
(
O
R
D
·
4
-
7
-
1
E
N
4
-
9
-
4
)**

In eerste lezing is de tekst van ord. 4-9-4 vereenvoudigd, en verschoven naar ord. 4-7.

Het toevertrouwen van de vermogensrechtelijke aangelegenheden aan de algemene kerkenraad, “voor zover bepaalde aangelegenheden niet worden toevertrouwd aan de wijkkerkenraden” komt in enkele consideraties aan de orde. Het GCKO wijst er allereerst op, dat hier inhoudelijk geen sprake is van een verandering: ook nu ligt die verantwoordelijkheid in ord. 4-9-4 bij de algemene kerkenraad, waarbij ‘bepaalde vermogensrechtelijke aangelegenheden’ kunnen worden toevertrouwd aan wijkcraden (ord. 11-4 lid 3 en 5).

Groningen acht het in de geest van het rapport *Back to basics* om de verhouding om te keren, zodat de primaire verantwoordelijkheid zou liggen bij de wijkkerkenraden, die vervolgens de mogelijkheid zouden hebben om zaken te delegeren aan de algemene kerkenraad. Kampen gaat iets minder ver en

wil aan de taak van de algemene kerkenraad ten aanzien van de vermogensrechtelijke aangelegenheden toevoegen “in overleg met de wijkkerkenraden”.

Het voorstel van Groningen gaat de begrenzings van de consideraties te buiten, omdat hier in eerste lezing inhoudelijk geen kerkordewijziging is aanvaard, en dit voorstel zou dan ook alleen in eerste lezing kunnen worden aanvaard. Het zou een fundamentele wijziging van de kerkorde impliceren, met ook grote consequenties op het gebied van de rechtspersoonlijkheid van de (wijk)gemeenten. Het GCKO ontraadt dit ten stelligste. Ook het voorstel van Kampen neemt het GCKO niet over. Als de algemene kerkenraad in deze zaken altijd tot overeenstemming zou moeten komen met alle wijkkerkenraden, leidt dat snel tot een onwenselijke stagnatie in de besluitvorming. De wijkkerkenraden hebben door hun afgevaardigden in de algemene kerkenraad een inbreng in de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente als geheel.

Het GCKO stelt derhalve voor de tekst van ord. 4-7-1a (nieuw) ook in tweede lezing vast te stellen.

**4.5 P
L
A
A
T
S
E
L
I
J
K
E
R
E
E
G
E
L
I
N
G
(
O
R
D
D
·
4
-
7
-
2
E
N
M
E
E
R
)**

In ord. 4-8-4a is wat in de kerkorde tot nu toe verspreid te vinden is over de plaatselijke regeling(en) in eerste lezing samengebracht in één bepaling.

Amsterdam stelt voor dat een concept-plaatselijke regeling altijd eerst aan het [breed] moderamen van de classicale vergadering wordt toegezonden, voordat de gemeente erin wordt gekend en erover wordt gehoord, dit om te voorkomen dat een plaatselijke regeling wordt vastgesteld die niet aan de eisen voldoet. Het GCKO acht dit een vorm van overregulering, en meent dat de reeds in ord. 4-7-2 vastgelegde toezending 'ter kennisgeving' voldoende moet zijn: zo nodig kan het breed moderamen een kerkenraad dan altijd nog wijzen op de noodzaak de regeling aan te passen.

Het GCKO stelt derhalve voor de tekst van ord. 4-8-4a (nieuw) ook in tweede lezing vast te stellen.

**4.6 M
O
D
E
R
A
M
E
N
(
O
R
D
.
4
-
8
-
2
)**

In de consideraties is niet ingegaan op de nieuwe formulering van de samenstelling van het moderamen van de kerkenraad. Het GCKO stelt derhalve voor de in eerste lezing gewijzigd vastgesteld tekst van ord. 4-8-2 ook in tweede lezing vast te stellen.

**4.7 H
O
R
D
E
N
V
A
N
D
E
E
G
E
M
M
E
E
N
T
E
(
O
R
D
D
·
4
-
8
-
7
)**

Ook op de gewijzigde en vereenvoudigde regeling voor het horen van de gemeenten, waarbij opnieuw zaken zijn samengebracht die tot nu toe op verschillende plaatsen in de ordinanties aan de orde zijn, is in de consideraties niet ingegaan. Het GCKO stelt voor de in eerste lezing gewijzigd vastgestelde tekst van ord. 4-8 lid 5 t/m 7 ook in tweede lezing vast te stellen.

**4.8 A
L
G
E
M
E
N
E
K
E
R
K
E
R
K
E
N
N
R
A
A
D
E
N
W
I
J
K
K
E
R
K
E
N
R
A
D
E
N
(
O
R**

Het laten vervallen van ord. 4-9 (waarbij alleen lid 3 echt vervalt, en de overige bepalingen zijn verplaatst naar andere artikelen), heeft geen reacties opgeroepen. Het GCKO stelt voor een en ander ook in tweede lezing vast te stellen.

**4.9 K
L
E
I
N
E
K
E
R
K
E
N
R
A
A
D
E
N
W
E
R
K
G
R
O
E
P
E
N
(
O
R
D
·
4
-
1**

In eerste lezing is ord. 4-10 zodanig gewijzigd dat een kleine kerkenraad ook kan worden ingesteld als er geen werkgroepen zijn, en dat voorts werkgroepen (met een relatief grote verantwoordelijkheid) ook kunnen worden ingesteld zonder dat een kleine kerkenraad wordt ingesteld.

Door een misverstand was kernpunt 6 echter minder duidelijk geformuleerd dan wenselijk was geweest. In het ter consideratie verzonden rapport stond het als volgt: "Het wordt mogelijk om, ongeacht de precieze structuur van de plaatselijke gemeente, te werken met een kleine kerkenraad met werkgroepen". De woorden 'met werkgroepen' hadden hier niet moeten staan (zie ook Apeldoorn), want het ging er nu juist om dat voortaan elke kerkenraad met een kleine kerkenraad zou kunnen werken, ook als men niet de van ord. 4-10 nu bekende structuur van werkgroepen (sectieteams en taakgroepen) kent. Zo'n kleine kerkenraad is, zoals lid 1 expliciet zegt, een breed moderamen. In de praktijk betekent dit dat onderscheid gemaakt wordt tussen plenaire vergaderingen van de kerkenraad (bijvoorbeeld vier maal per jaar) en vergaderingen van de kleine kerkenraad.

Verschillende classicale vergaderingen (o.a. Amsterdam, Zeist) uiten ook al het vermoeden dat hier iets niet klopt, en interpreteren de bedoeling veelal correct (vgl. ook Ede, Ommen).

In de in eerste lezing aanvaarde tekst is de nadere typering van werkgroepen als sectieteams dan wel taakgroepen losgelaten. In de praktijk functioneren ook nu al tal van benamingen, en het lijkt het GCKO (anders dan 's-Hertogenbosch) zinvol daarvoor alle ruimte te laten.

Walcheren vraagt terecht wat nu nog het verschil is tussen de werkgroepen en de commissies die de kerkenraad naar ord. 4-8-2 kan instellen. Het GCKO wijst erop dat onder ord. 4-10 de bepaling uit artikel VI lid 6 van de romeinse artikelen luidt: "De kerkenraad kan, onder het behoud van zijn uiteindelijke verantwoordelijkheid, de zorg voor de opbouw van de gemeente delen met door hem in te stellen werkgroepen". Werkgroepen als hier bedoeld hebben dus een grotere verantwoordelijkheid en een groter mandaat dan een 'gewone' commissie naar ord. 4-8-2. Dat is ook nu al het geval bij ord. 4-10. Een werkgroep 'pastoraat' als hier bedoeld kan bijvoorbeeld veel ruimte krijgen voor eigen beleid in de opzet van het pastorale werk; een werkgroep 'eredienst' kan verstrekkende bevoegdheden toebedeeld krijgen bij de vormgeving van kerkdiensten. Dat geldt niet voor commissies zoals bedoeld in ord. 4-8-2. Daarom zal in een werkgroep naar ord. 4-10 ook altijd minstens één ambtsdrager zitting hebben. Het GCKO wil het gewicht van een werkgroep als hier bedoeld tot uitdrukking brengen door invoering van een nieuw lid 1a, waarin wordt terugverwezen naar de tekst van de romeinse artikelen.

Vanuit 's-Hertogenbosch wordt voorkeur gegeven aan de term 'taakgroepen' boven 'werkgroepen', ook als daarvoor artikel VI lid 6 moet worden gewijzigd. De argumentatie overtuigt het GCKO niet. Het GCKO stelt voor de tekst van ord. 4-10 in tweede lezing gewijzigd vast te stellen.

Nijkerk en Hilversum wijzen er terecht op dat in de in eerste lezing vastgestelde tekst van lid 7 nog sprake is van 'taakgroepen'. Dit moet 'werkgroepen' zijn.

Het GCKO stelt voor de tekst van ord. 4-10 lid 7 en 8 in tweede lezing licht gewijzigd vast te stellen.

4.10 V

**R
I
J
S
T
E
L
L
I
N
G
V
A
N
N
W
E
R
R
K
Z
A
A
M
H
E
D
E
N
(
O
R
D
D
·
4
-
1
2**

De lichte wijziging, in eerste lezing, van ord. 4-12a-1 heeft bij de consideraties geen tegenspraak opgeroepen. Het GCKO stelt voor die tekst in tweede lezing vast te stellen.

4.11 V

	Eerste lezing	Tweede lezing
	Art. 5	
4	Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal	Geen besluiten kunnen worden genomen indien niet ten minste de helft van het aantal

	leden zoals dit voor het kerkelijk lichaam is vastgesteld, met een minimum van drie leden, ter vergadering aanwezig is. Wanneer in een vergadering het quorum niet aanwezig is, kan ten aanzien van een op die vergadering ingediend voorstel een besluit worden genomen op een volgende vergadering die ten minste twee weken later wordt gehouden.	leden zoals dit voor het kerkelijk lichaam is vastgesteld, met een minimum van drie leden, ter vergadering aanwezig is. Wanneer in een vergadering het quorum niet aanwezig is, kan ten aanzien van een op die vergadering ingediend voorstel een besluit worden genomen op een volgende vergadering die ten minste twee weken later wordt gehouden, ook wanneer dan het quorum niet aanwezig is, mits tenminste drie leden aanwezig zijn.
	Art. 6	
1	Elke gemeente heeft een kerkenraad. In een gemeente met wijkgemeenten heeft de wijkgemeente een wijkkerkenraad en de gemeente een algemene kerkenraad.	
2	De kerkenraad wordt gevormd door de ambtsdragers van de gemeente. In een gemeente met wijkgemeenten wordt de wijkkerkenraad gevormd door de ambtsdragers van de wijkgemeente. De samenstelling van de algemene kerkenraad wordt geregeld in de plaatselijke regeling, met dien verstande dat elke wijkkerkenraad uit zijn midden tenminste één lid voor de algemene kerkenraad aanwijst.	
3	Met het oog op de vervulling van de door de kerkenraad te verrichten taken stelt de kerkenraad het aantal ambtsdragers vast met dien verstande dat in de kerkenraad alle ambten aanwezig zijn en wel naast de predikant ten minste twee ouderlingen die niet tevens kerkrentmeester zijn, twee ouderlingen-kerkrentmeester en twee diakenen.	
4	Indien de kerkenraad, al of niet door het voortbestaan van vacatures, minder leden telt dan in lid 3 bedoeld, overleggen de kerkenraad en het moderamen van de classicale vergadering, op welke wijze de in de ordinanties genoemde taken worden verricht. Zo nodig treft het moderamen ook andere maatregelen. Indien het een evangelisch-lutherse gemeente betreft, wordt vooraf de evangelisch-lutherse synode gehoord.	Indien de kerkenraad, al of niet door het voortbestaan van vacatures, minder leden telt dan in lid 3 bedoeld, overleggen de kerkenraad en het breed moderamen van de classicale vergadering, op welke wijze de in de ordinanties genoemde taken worden verricht. Zo nodig treft het breed moderamen hier toe maatregelen. Indien het een evangelisch-lutherse gemeente betreft, wordt vooraf de evangelisch-lutherse synode gehoord.
	Art. 7	
2	vervalt	
3 ⁴	In een gemeente met wijkgemeenten heeft de wijkkerkenraad tot taak alle taken van de kerkenraad, die niet aan de algemene kerkenraad zijn toevertrouwd; en heeft de algemene kerkenraad tot taak: - het overleg met de wijkkerkenraden over de taak en de samenwerking van de delen in het geheel van de gemeente	

⁴ In de eerste lezing was dit genummerd als 1a. Dit was een vergissing: er is geen reden tot een a-nummer. In art. 10-8 wordt naar dit artikellid verwezen als art. 7-3.

	<ul style="list-style-type: none"> - het treffen van voorzieningen ten behoeve van de gemeente in haar geheel, waar dat nodig is om recht te doen aan de binnen de gemeente voorkomende kerkelijke verscheidenheid; - de vermogensrechtelijke aangelegenheden, voor zover bepaalde aangelegenheden niet worden toevertrouwd aan de wijkkerkenraden; - datgene wat te maken heeft met de rechtspositie van de predikanten en de gesalarieerde medewerkers; - en verder alles wat de wijkkerkenraden aan de algemene kerkenraad toevertrouwen.
2	vervalt
	Art. 8
2	<p>De kerkenraad kiest uit zijn midden een moderamen bestaande uit ten minste een preses, een scriba en een assessor met dien verstande dat in elk geval een predikant deel uitmaakt van het moderamen.</p> <p>De bepaling dat het quorum een minimum kent van drie leden, als bepaald in art. 5 lid 4, is op het moderamen niet van toepassing.</p>
4a	<p>De kerkenraad maakt een plaatselijke regeling met daarin regelingen ten behoeve van het leven en werken van de gemeente, na overleg met de organen van de gemeente op wie de regeling betrekking heeft.</p> <p>Deze plaatselijke regeling bevat ten minste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de regeling voor de verkiezing van ambtsdragers; - de regeling voor de wijze van werken van de kerkenraad; - de regeling voor het beheer van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente; <p>en voor zover van toepassing</p> <ul style="list-style-type: none"> - de regeling van de verdeling van taken tussen algemene kerkenraad en wijkkerkenraad; - de regeling van de verdeling van taken tussen de kerkenraad en de kleine kerkenraad - de regeling van taken en bevoegdheden van werkgroepen. <p>Deze regelingen worden na vaststelling of wijziging ter kennisneming toegezonden aan het breed moderamen van de classicale vergadering en in geval van een evangelisch-lutherse gemeente tevens aan de evangelisch-lutherse synodale commissie.</p>
5	<p>De kerkenraad stelt telkens voor een periode van vier jaar een beleidsplan op, na daarover overleg gepleegd te hebben met het college van kerkrentmeesters, het college van diakenen en met alle daarvoor in aanmerking komende organen van de gemeente.</p> <p>Elk jaar pleegt de kerkenraad met dezelfde colleges en organen overleg over eventuele wijziging van het beleidsplan.</p>
6a	<p>Met het oog op de kwaliteit van het kerkenraadswerk legt de kerkenraad vast op welke wijze en met wie jaargesprekken worden gehouden, onder wie in elk geval de predikanten die in de gemeente werkzaam zijn en ook de kerkelijk werkers die in het ambt zijn bevestigd. In de jaargesprekken komt aan de orde de kwaliteit van het werk van de kerkenraad als geheel en van de betrokkenen in het bijzonder als ook het welbevinden van alle betrokkenen. De gelijkwaardigheid van de ambten bepaalt het karakter van de jaargesprekken.</p>
7	<p>De kerkenraad neemt geen besluiten tot het wijzigen van de gang van zaken in de gemeente ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het toelaten van doopleden tot het avondmaal; - het zegenen van andere levensverbintenissen dan een huwelijk van man en vrouw dan na beraad in de gemeente. <p>De kerkenraad neemt in ieder geval geen besluiten tot het wijzigen van de gang van zaken in de gemeente ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het beantwoorden van de doopvragen door doopleden;

	<ul style="list-style-type: none"> - het verlenen van stemrecht aan anderen dan belijdende leden; - de wijze van de verkiezing van ambtsdragers; <p>en ter zake van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de aanduiding en de naam van de gemeente; - het voortbestaan van de gemeente; - het aangaan van een samenwerkingsverband met een andere gemeente; - de plaats van samenkomst van de gemeente; - het verwerven, ingrijpend verbouwen, afbreken, verkopen of op andere wijze vervreemden van een kerkgebouw; - de plaatselijke regeling als bedoeld in art. 8-4a; <p>zonder de leden van de gemeente daarin gekend en daarover gehoord te hebben. De kerkenraad neemt geen definitieve besluiten met betrekking tot wijziging of vaststelling van beleidsplan, begroting en jaarrekening dan nadat de gemeenteleden in de gelegenheid zijn gesteld hun mening kenbaar te maken.</p>	
	Art. 9 vervalt	
	Art. 10	
1	De kerkenraad kan onder behoud van zijn uiteindelijke verantwoordelijkheid een deel van zijn taak toevertrouwen aan zijn breed moderamen, hierna te noemen de kleine kerkenraad en/of aan aantal door hem in te stellen werkgroepen.	De kerkenraad kan onder behoud van zijn uiteindelijke verantwoordelijkheid een deel van zijn taak toevertrouwen aan zijn breed moderamen, hierna te noemen de kleine kerkenraad [...]
1a	(verg. 1 slot en 4)	De kerkenraad kan voorts de zorg voor de opbouw van de gemeente delen met door hem in te stellen werkgroepen, die bestaan uit een of meer ambtsdragers alsmede uit een aantal andere leden van de gemeente.
3	De kleine kerkenraad wordt gevormd door het moderamen van de kerkenraad en tenminste vier andere ambtsdragers, waarbij alle ambten aanwezig zijn.	
4	Een werkgroep bestaat uit een of meer ambtsdragers alsmede uit een aantal andere leden van de gemeente.	Vervalt (zie 1a)
5	vervalt	
6	De kleine kerkenraad en de werkgroepen werken binnen het beleid van de kerkenraad inzake het gehele leven en werken van de gemeente.	De kleine kerkenraad en de werkgroepen werken binnen het beleid van de kerkenraad inzake het gehele leven en werken van de gemeente.
7	<p>Bij de instelling van een kleine kerkenraad en/of werkgroepen⁵ blijft aan de kerkenraad toevertrouwd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de algemene leiding aan de opbouw van de gemeente in de wereld; - de zorg voor de dienst van Woord en sacramenten; - het nemen van de besluiten waarbij de gemeente betrokken is, als genoemd in artikel 8-7; - het beroepen van de predikanten en het leiding geven aan de daaraan voorafgaande verkiezing; - het opzicht over de leden van de gemeente voor zover dat door de orde van de kerk is opgedragen aan de kerkenraad; 	

⁵ In de eerste lezing stond hier ten onrechte 'taakgroepen'.

	<p>en voorts, tenzij de kerkenraad dit heeft opgedragen aan de kleine kerkenraad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het leiding geven aan de verkiezing van de ouderlingen en de diakenen als bedoeld in ordinantie 3-6 en de benoeming van de kerkrentmeesters die geen ouderling zijn en van de diaconale rentmeesters. <p>Alle overige taken van de kerkenraad kan de kerkenraad toevertrouwen aan de kleine kerkenraad dan wel aan werkgroepen.</p> <p>Bij de instelling van werkgroepen heeft de (kleine) kerkenraad tot taak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het toetsen van het werk van de werkgroepen aan het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan; - de instelling van de werkgroepen en de benoeming van de leden daarvan; - het vaststellen van de instructies van de werkgroepen.
8	In dit artikel kan in plaats van kerkenraad ook wijkkerkenraad of algemene kerkenraad worden gelezen met inachtneming van het in artikel 7-3 bepaalde ten aanzien van de verhouding tussen de algemene kerkenraad en de wijkkerkenraden.
	Art. 12a
1	<p>Indien in een gemeente spanningen optreden in verband met ontwikkelingen in de gemeente of het functioneren van een of meer leden van de kerkenraad niet zijnde de predikant kan het breed moderamen van de classicale vergadering bepalen dat de betreffende ambtsdrager(s) zich gedurende enige tijd geheel of gedeeltelijk hebben te onthouden van ambtswerkzaamheden.</p> <p>Een besluit daartoe kan eerst worden genomen na overleg met de kerkenraad en de betreffende ambtsdragers en, in geval van ambtsdragers die verbonden zijn aan een evangelisch-lutherse gemeente, in overleg met de president van de evangelisch-lutherse synode.</p>

5 ORDINANTIE 11 VERMOGENSRECHTELIJKE AANGELEGENHEDEN

5.1 D E D I A C O N A L E R E N T M E E S T E R

In eerste lezing is op voorstel van het GCKO in ord. 11 de mogelijkheid opgenomen om niet-diakenen – als ‘diaconale rentmeesters’ – in te schakelen bij het bestuur van de rechtspersoon diaconie. Deze aanvulling kan blijkens de consideraties op steun rekenen, maar het is voor de classicale vergaderingen kennelijk niet altijd duidelijk geweest dat deze aanvulling uitsluitend beoogde het functioneren van de diaconie *als rechtspersoon* beter te waarborgen. Dan gaat het vooral om besluiten van de diaconie die van belang zijn met het oog op het civiele rechtsverkeer.

Leiden signaleert dat de introductie van de diaconale rentmeester een oplossing kan zijn voor het vermogensbeheer van de diaconie, wanneer de kennis van diakenen op dat gebied tekortschiet. Haarlem vindt het een goed voorstel, dat aansluit bij de bestaande praktijk. Winsum waardeert de introductie van deze figuur.

Verschillende classicale vergaderingen geven aan niet gelukkig te zijn met de benaming ‘diaconale rentmeester’; enkele alternatieven worden voorgesteld, zoals diaconaal medewerker of diaconaal beheerder. Het GCKO heeft deze alternatieven overwogen. ‘Medewerker’ heeft een brede betekenis, en kan op allerlei voren van diaconale arbeid betrekking hebben (vgl. de pastorale medewerker). ‘Beheerder’ is weliswaar een term die voorkomt in de kerkorde (zoals in ordinantie 11-28: aansprakelijkheid van beheerders) maar dan in algemene zin. Het GCKO ziet geen alternatief voor de term ‘diaconaal rentmeester’ en stelt derhalve voor om de benaming diaconale rentmeester niet te wijzigen.

Voorstel GCKO - 2^e lezing tranche II Kerk 2025 d.d. 25-01-2018

Ook merken sommige classis (Amsterdam, Apeldoorn, Hilversum) op dat in hun midden werd voorgesteld om de meerderheid van het college van diakenen uit ambtsdragers te laten bestaan. Het GCKO wijst erop dat het een kerkenraad vrij staat in de plaatselijke regeling vast te leggen dan wel in de praktijk te regelen dat de meerderheid van het college uit ambtsdragers bestaat. In de consideraties worden geen argumenten gegeven om terug te komen op de keus van de nota Kerk 2025, zoals die in de eerste lezing is verwoord, dat zowel het college van kerkrentmeesters als ook het college van diakenen tenminste twee ambtsdragers moet tellen, waaronder de voorzitter.

Verschillende classicale vergaderingen stellen aan de orde dat voor diaconale rentmeesters dezelfde bepalingen t.a.v. geheimhouding e.d. dienen te gelden. Dat is ook zo, en wel op grond van ord. 4-2-1. Ede acht het van belang duidelijk te maken dat ook kerkrentmeesters en diaconale rentmeesters vallen onder het opzicht van het classicale college voor het opzicht, en niet onder dat van het college van predikant(en) en ouderlingen (vgl. ord. 10-7-1). Zo is dat ook in de oude tekst van ord. 11-2-4 voor de kerkrentmeesters bepaald, en dit dient in voorkomende gevallen een onafhankelijke beoordeling van hun optreden. Hetzelfde geldt voor situaties waarin tegen het handelen van een kerkrentmeester of diaconale rentmeester bezwaren rijzen: dan dient het classicale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen te worden ingeschakeld. Conform het voorstel van Ede stelt het GCKO voor in ord. 11-2-3 de woorden "... het opzicht en de behandeling van bezwaren en geschillen" te handhaven.

De in Kerk 2025 voorgestelde mogelijkheid om in een gemeente zonder colleges te werken zou een wijziging van artikel XIII-1 vergen. Daarom is dit in eerste lezing niet voorgesteld. In het nu voorgestelde artikel 2-4 wordt een in uitkomst vergelijkbare oplossing geboden: nl. dat kerkenraadsleden het college aanvullen met het oog op besluiten als het college onder het minimum van drie is gekomen.

Het GCKO overweegt dat eisen van goed bestuur om een adequate regelgeving vragen. Niet alleen vanuit de kerk zelf maar ook vanuit overheid en samenleving wordt hierom gevraagd (o.a. ANBI-regeling, vgl. ook wetsvoorstel bestuur en toezicht rechtspersonen.) Ook dient de interne controle op een goede wijze geregeld te zijn. De mogelijkheid om te kleine colleges aan te vullen wordt uitgewerkt in een generale regeling inzake vermogensrechtelijke aangelegenheden. Deze

regeling wordt tegelijkertijd met de behandeling in tweede lezing van deze voorstellen aan de synode voorgelegd.

Het merendeel van de classicale vergaderingen onderkent de noodzaak deze maatregelen te kunnen treffen ten behoeve van continuïteit van en ter voorkoming van slecht bestuur. Leiden merkt op dat met deze regeling tegemoet kan worden gekomen aan personele problemen waardoor de bestuurskracht onvoldoende is gewaarborgd en een goed beheer in het geding is. Noord-Oost Groningen meldt dat een aantal gemeenten huiverig is voor deze bemoeienis van buiten; deze menen dat het CCBB te veel zeggenschap krijgt. Terecht stelt 's-Gravenhage vast dat het hierbij niet gaat om een vorm van onder curatele stelling.

Hilversum vraagt aandacht voor de bepaling van ord. 11-2-6 (pagina 48) "indien een lid van een college verhinderd is aan de besluitvorming deel te nemen". Hilversum acht de huidige tekst wat dit betreft duidelijker, omdat deze duidelijk aangeeft wanneer een besluit rechtsgeldig is. Het GCKO heeft zich daardoor laten overtuigen dat de tekst van de eerste lezing niet sluitend is, en stelt daarom voor ord. 11-2-6 als volgt te formuleren:

"Indien een lid van een college verhinderd is aan de besluitvorming deel te nemen, is de kerkenraad bevoegd dit lid op verzoek van het college te vervangen door een ambtsdrager die aan de besluitvorming deelneemt met alle rechten en plichten van een lid van het college".

Door te spreken van 'vervangen' in plaats van 'toevoegen' wordt duidelijk dat bij toepassing van deze bepaling het afwezige lid van het college niet meetelt voor het vaststellen van het quorum.

Tiel mist de streekgemeenten in de nu voorgestelde regelgeving. Het GCKO wijst erop dat de streekgemeente als zodanig inmiddels in twee lezingen uit de kerkorde is verdwenen. De streekgemeente valt nu onder het algemene begrip 'samenwerking van gemeenten', zoals geregeld in ord. 2-14a. Door de vaststelling van ovb 73a is gewaarborgd dat streekgemeenten per 1 mei 2018 samenwerkingsvormen zijn als bedoeld in ord. 2-14a. De getroffen regelingen blijven van kracht.

**5.3 V
E
R
M
O
G
E
N
S
R
E
C
H
T
E
L
I
J
K
E
A
A
N
G
E
L
E
G
E
N
H
E
D
E
N
V
A
N**

Hoorn-Enkhuizen vraagt om aandacht voor de regeling van de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de nieuwe classicale vergadering. Het GCKO wijst erop dat de details omtrent de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de classis (samenstelling financiële commissie e.d.) kunnen worden neergelegd in de huishoudelijke regeling.

Deze classicale vergadering stelt verder voor om in ord.11-21-4 te bepalen “elk classicaal college .... Dit voorstel past echter niet in de systematiek van de regelgeving in de kerkorde. Als daarin gesproken wordt van ‘het classicale college’ – of bv. ‘de kerkenraad’ – betekent dat altijd dat de betreffende bepaling van toepassing is op elk college (dan wel elke kerkenraad). Daarom wordt in de tekst van ord. 11-21-4 geen aanpassing voorgesteld.

**5.4 V
E
R
S
C
H
E
R
P
T
T
O
E
Z
I
E
N
E
N
U
I
T
B
R
E
I
D
I
N
G
V
A
N
D
E
B
E
V**

Dit onderdeel vormt een nadere uitwerking van hetgeen in paragraaf 5.4.4. van de nota “Kerk 2025, een stap verder” [pagina 37] over bovenplaatselijk toezicht staat vermeld en door de generale synode werd aanvaard.

Het overgrote deel van de classicale vergaderingen die hebben gereageerd stemt in met dit voorstel, zij het met de nodige vragen en kanttekeningen. Zo wordt meermalen gevraagd naar de criteria voor verscherpt toezien, communicatie tussen CCBB en breed moderamen van de classicale vergadering (Delft, Leiden, Enschede en Flevoland). Ook wordt een goede communicatie tussen CCBB en de gemeenten dan wel de diaconieën van groot belang geacht (Haarlem).

Aansluitend bij wat al in paragraaf 1.2. van dit rapport werd opgemerkt wijst het GCKO erop dat de criteria voor verscherpt toezien worden uitgewerkt in de generale regeling vermogensrechtelijke aangelegenheden, die tegelijkertijd met dit rapport aan de generale synode wordt voorgelegd. Goes en Heusden-Almkerk zijn van mening dat het instrument van het verscherpte toezien zo belangrijk is dat het op niveau van ordinanties dient te worden vastgelegd. Ook in de reactie van Walcheren klinkt een roep om zorgvuldige toepassing van het verscherpte toezien door. Het GCKO is van oordeel dat de situaties waarin verscherpt toezien aan de orde kan zijn, inderdaad op het niveau van de ordinanties dienen te worden omschreven. Dat is ook het geval in de voorgestelde tekst van ord. 11-9-1. Dat neemt niet weg dat de technische uitwerking daarvan in een generale regeling kan worden vastgelegd. Daarom stelt het GCKO in dit opzicht geen wijziging voor.

**5.5 I
N
S
T
E
L
L
I
N
G
V
A
N
E
E
N
G
C
V
O
O
R
B
E
H
A
N
D
E
L
I
N
G
V
A
N
B
E**

Verschillende classicale vergaderingen (Hoorn-Enkhuizen, Leeuwarden, Meppel) geven uitdrukking aan aarzelingen met betrekking tot de instelling van een generaal college voor de behandeling van beheerszaken. Het merendeel van de classicale vergaderingen considereert positief over dit voorstel. Wel worden er kanttekeningen geplaatst bij de ondersteuning van dit college. Amsterdam is voorstander van een klein secretariaat.

Het GCKO wijst erop dat er al geruime tijd een platform van afgevaardigden van de RCBB's functioneert dat enige keren per jaar bij elkaar komt voor onderlinge afstemming en beraad. Dit platform is ook bezig met de voorbereiding van de vernieuwde invulling van het toezicht. Het nu in te stellen GCBB is een invulling en vastlegging van dit platformoverleg met een aantal adviserende en concluderende bevoegdheden. Ook in het licht van de ontwikkelingen rondom goed bestuur, alsmede transparantie en verantwoording in vermogensrechtelijke aangelegenheden is dit een begrijpelijke ontwikkeling. Naar het GCKO heeft begrepen zal de ondersteuning van dit GCBB niet leiden tot additionele bureaumatige ondersteuning.

De taken van dit GCBB nader worden uitgewerkt in artikel 4 van de generale regeling vermogensrechtelijke aangelegenheden die tegelijk met dit rapport aan de synode wordt voorgelegd. De leden van het GCBB zullen worden voorgedragen door de CCBB's en de ELS.

Edam-Zaandam pleit ervoor dat dit college ook beroepsmogelijkheden biedt. Ook 's Gravenhage I en II en Leiden stellen dit voor. Zeist vraagt zich af of dit de bedoeling is.

Het GCKO is van mening dat het niet de bedoeling is dat het GCBB beroepsinstantie wordt in beheerszaken. Voor bezwaren tegen door een CCBB genomen besluit staat de weg naar een college voor de behandeling van bezwaren en geschillen open.

De wijze van benoeming van de voorzitter van het GCBB is in lijn met de benoeming van de voorzitters van andere generale colleges. Dit laat onverlet dat het GCBB een persoon ter benoeming kan voorleggen aan de generale synode.

	Eerste lezing	Tweede lezing
	Artikel 1. Algemeen	
4	Het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen blijven bij het beheren van en beschikken over de aan hem toevertrouwde vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente binnen de grenzen van het door de kerkenraad vastgestelde beleidsplan en van de door de kerkenraad vastgestelde begroting.	
5	<p>Voorafgaande instemming van de kerkenraad is nodig voor rechtshandelingen betreffende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het verkrijgen, bouwen, ingrijpend verbouwen, uitbreiden of restaureren, verhuren, bezwaren, verkopen of op andere wijze vervreemden en afbreken van een gebouw of een orgel, beide in gebruik ten behoeve van de eredienst of anderszins van belang voor het leven en werken van de gemeente⁶; - het aangaan van verplichtingen waarin niet bij vastgestelde begroting is voorzien; 	

⁶ Dit geldt alleen het college van kerkrentmeesters, maar dat is geen reden om twee artikelen te maken.
Voorstel GCKO - 2^e lezing tranche II Kerk 2025 d.d. 25-01-2018

	<ul style="list-style-type: none"> - het aanvaarden van erfstellingen, legaten en schenkingen onder last of voorwaarde; - het oprichten van of deelnemen aan een stichting; <p>het voeren van processen voor de overheidsrechter en het aangaan van overeenkomsten om geschillen op een andere wijze tot een oplossing te brengen.</p>	
6	De kerkenraad neemt alleen in overleg met het college van kerkrentmeesters resp. het college van diakenen beslissingen waaraan financiële gevolgen verbonden zijn welke niet bij vastgestelde begroting zijn voorzien.	
	Artikel 2 Het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen	
1	De ouderlingen-kerkrentmeester vormen tezamen met de kerkrentmeesters als bedoeld in lid 2 het college van kerkrentmeesters. De diakenen vormen tezamen met diaconale rentmeesters als bedoeld in lid 2 het college van diakenen.	
2	De kerkrentmeesters die geen ouderling zijn, en de diaconale rentmeesters worden door de kerkenraad uit de leden van de gemeente benoemd nadat hun namen zijn voorgedragen aan de gemeente om haar goedkeuring te verkrijgen. Zij kunnen in de gemeente niet tegelijkertijd een ambt dragen.	
3	Ten aanzien van de kerkrentmeesters die geen ouderling zijn en van de diaconale rentmeesters, is van overeenkomstige toepassing hetgeen voor ambtsdragers bepaald is ter zake van de zittingstijd, de mogelijkheid bezwaar te maken tegen de benoeming.	Ten aanzien van de kerkrentmeesters die geen ouderling zijn en van de diaconale rentmeesters, is van overeenkomstige toepassing hetgeen voor ambtsdragers bepaald is ter zake van de zittingstijd, de mogelijkheid bezwaar te maken tegen de benoeming, het opzicht en de behandeling van bezwaren en geschillen.
4	Elk college bestaat uit ten minste drie leden, waaronder ten minste twee ambtsdragers. [...] Indien het college minder dan drie leden telt, overleggen de kerkenraad en het breed moderamen van classicale vergadering op welke wijze de taken van het college worden verricht, naar regels bij generale regeling gesteld.	
5	Elk college wijst uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester aan. De voorzitter is een van de ambtsdragers. Elk college draagt er zorg voor dat de boekhouding en het middelenbeheer niet in één hand zijn.	
6	Indien een lid van een college verhinderd is aan de besluitvorming deel te nemen, is de kerkenraad bevoegd een ambtsdrager aan te wijzen om aan de besluitvorming deel te nemen.	Indien een lid van een college verhinderd is aan de besluitvorming deel te nemen, is de kerkenraad bevoegd dit lid op verzoek van het college te vervangen door een ambtsdrager die aan de besluitvorming deelneemt met alle rechten en plichten van een lid van het college.
7 ⁷	Het college van kerkrentmeesters heeft tot taak: <ul style="list-style-type: none"> a. het in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor het leven en werken van de gemeente door: 	

⁷ Lid 7 is de bestaande tekst van lid 7 en is alleen voor de helderheid toegevoegd. Lid 8 en 9 zijn bestaande tekst, maar verplaatst uit art. 3.

	<ul style="list-style-type: none"> - het meewerken aan de totstandkoming van het beleidsplan, de begroting en de jaarrekening van de gemeente overeenkomstig het bepaalde in ordinantie 4-7-1 en het bepaalde in de artikelen 6 en 7; - het zorg dragen voor de geldwerving; - het zorg dragen voor het beschikbaar zijn van ruimten voor de eredienst en de andere activiteiten van de gemeente; <p>en voorts</p> <ul style="list-style-type: none"> b. het beheren van de goederen van de gemeente; c. het verzorgen van het, in het beleidsplan en de begroting geformuleerde, personeelsbeleid; d. het zorgdragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de gemeente werkzaam zijn op niet-diaconaal terrein; e. het fungeren als opdrachtgever van kosters en beheerders van gebouwen en ander behorend en administratief personeel dat op arbeidsovereenkomst in dienst van de gemeente werkzaam is; f. het bijhouden van de registers van de gemeente, het doopboek, het belijdenisboek en - indien aanwezig - het trouwboek; g. het beheren van de archieven van de gemeente; h. het beheren van de verzekeringspolissen. <p>Met het oog op deze taak kan de ouderling-kerkrentmeester worden vrijgesteld van</p> <ul style="list-style-type: none"> - het toerusten van de gemeente tot het vervullen van haar pastorale en missionaire roeping en de herderlijke zorg.
8	<p>Het college van diakenen heeft tot taak:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. het in overleg met en in verantwoording aan de kerkenraad scheppen en onderhouden van de materiële en financiële voorwaarden voor de door de gemeente te verrichten diaconale dienst door: <ul style="list-style-type: none"> - het meewerken aan de totstandkoming van het beleidsplan, de diaconale begroting en de diaconale jaarrekening overeenkomstig het bepaalde in ordinantie 4-7-1 en het bepaalde in de artikelen 6 en 7; - het zorg dragen voor de geldwerving ten behoeve van de diaconale arbeid van de gemeente; <p>en voorts</p> <ul style="list-style-type: none"> b. het beheren van de goederen van de diaconie; c. het verzorgen van het, in het beleidsplan en de diaconale begroting geformuleerde, personeelsbeleid; d. het zorgdragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst bij de diaconie werkzaam zijn; e. het fungeren als opdrachtgever van hen die op arbeidsovereenkomst in de gemeente op diaconaal terrein werkzaam zijn; <p>het beheren van verzekeringspolissen.</p>
9	<p>Het college van diakenen is bevoegd diaconale steun te verlenen aan personen, organen, kassen, fondsen, instellingen en rechtspersonen in binnen- en buitenland.</p> <p>Uitsluitend in zeer bijzondere gevallen, zulks ter beoordeling van het classicaal college voor de behandeling van beheerszaken en nadat ter zake toestemming is verkregen van dit college, kan het college van diakenen besluiten diaconale gelden beschikbaar te stellen voor niet-diaconaal werk van de gemeente.</p>

	Artikel 3 vervallen
	Artikel 4. Vermogensrechtelijke aangelegenheden van gemeenten met wijkgemeenten
1	Waar een gemeente wijkgemeenten heeft, dient in deze ordinantie in plaats van kerkenraad gelezen te worden algemene kerkenraad.
1a	De voorzitter, secretaris en penningmeester van elk college worden op voordracht van het betreffende college benoemd door de algemene kerkenraad.
2	In een gemeente met wijkgemeenten kan gekozen worden voor de vorming van wijkraden van kerkrentmeesters In dat geval vormen de kerkrentmeesters die lid zijn van een wijkkerkenraad tezamen met de andere kerkrentmeesters die benoemd zijn door de wijkkerkenraad, de wijkraad van kerkrentmeesters.
3	vervallen
4	In een gemeente met wijkgemeenten kan gekozen voor de vorming van wijkraden van diakenen. In dat geval vormen de diakenen die lid zijn van een wijkkerkenraad tezamen met de diaconale rentmeesters die benoemd zijn door de wijkkerkenraad, de wijkraad van diakenen.
5	Vervallen
5a	Indien wijkraden zijn ingesteld wordt in de plaatselijke regeling vastgelegd - de taakverdeling tussen de colleges en de wijkraden - de samenstelling van de colleges.
6	Vervallen
	Artikel 5 Rechtspersoonlijkheid en vertegenwoordiging
1	... (passage over streekgemeente vervallen) ⁸ ....
2	... (passage over streekgemeente vervallen) ....
	Artikel 8 Betrokkenheid van het classicale college voor de behandeling van beheerszaken
1	De kerkenraad legt elk jaar - vóór 15 december de begrotingen voor het komende kalenderjaar met - ter informatie bijgevoegd - het beleidsplan en - vóór 15 juni de jaarrekeningen over het laatstverlopen kalenderjaar met het rapport van de gehouden controle aan het classicale college voor de behandeling van beheerszaken voor. Het classicale college voor de behandeling van beheerszaken is bevoegd om op gemotiveerd verzoek van de kerkenraad uitstel voor een door dit college te bepalen periode te verlenen. De kerkenraden van de evangelisch-lutherse gemeenten zenden deze jaarstukken tevens toe aan de financiële commissie van de evangelisch-lutherse synode.
	Artikel 9 Betrokkenheid van het classicale college voor de behandeling van beheerszaken in bijzondere situaties; verscherpt toezien.

⁸ De rechtspersoonlijkheid van bestaande streekgemeenten blijft behouden, zie Ovb. nr 73a
Voorstel GCKO - 2^e lezing tranche II Kerk 2025 d.d. 25-01-2018

1	Wanneer de begrotingen en de jaarrekeningen niet zijn ingezonden of wanneer het overleg als bedoeld in artikel 8-2 niet heeft geleid tot het vaststellen van een – naar het oordeel van het classicale college voor de behandeling van beheerszaken – verantwoorde begroting of jaarrekening van de gemeente of van de diaconie, dan wel wanneer er gevaar is dat niet of onvoldoende aan verplichtingen kan worden voldaan kan het classicale college – onder met redenen omklede mededeling daarvan aan de kerkenraad – besluiten dat het college van kerkrentmeesters of het college van diakenen onder verscherpt toezien worden geplaatst, een en ander naar regels bij of krachtens generale regeling gesteld.
2	Vervallen
	Artikel 11 De financiën van de classis
1	De classicale vergadering is bevoegd de vergader- en administratiekosten van de classicale vergadering, van haar breed moderamen, van haar organen van bijstand, van de ringen en van de werkgemeenschappen van predikanten om te slaan over de tot de classis behorende gemeenten.
2-5	Vervallen
	Artikel 12 De financiële commissie van de classicale vergadering
1	De verzorging van deze financiën vertrouwt de classicale vergadering toe aan een financiële commissie.
2	De leden van de commissie worden benoemd door de classicale vergadering. Zij worden benoemd voor de tijd van vier jaar. Zij kunnen eenmaal voor een aansluitende periode van vier jaar worden herbenoemd. De classicale vergadering wijst de voorzitter, de secretaris en de penningmeester aan. De classicale vergadering draagt er zorg voor dat de boekhouding en het middelenbeheer niet in één hand zijn.
	Artikel 14 Betrokkenheid van het classicale college voor de behandeling van beheerszaken
1	De classicale vergadering legt elk jaar vóór 15 december de begroting voor het komende kalenderjaar en vóór 15 juni de jaarrekening over het laatstverlopen kalenderjaar met het rapport van de gehouden controle aan het classicale college voor de behandeling van beheerszaken voor.
3	In die gevallen waarin de begroting en de jaarrekening niet zijn ingezonden of wanneer het overleg als bedoeld in lid 2 niet heeft geleid tot het vaststellen van een – naar het oordeel van het classicale college voor de behandeling van beheerszaken – verantwoorde begroting of jaarrekening, kan het classicale college – onder met redenen omklede mededeling daarvan aan de classicale vergadering – besluiten dat de classicale vergadering onder verscherpt toezien wordt geplaatst. Het classicale college bepaalt daarbij welke taken en handelingen van de financiële commissie alleen met toestemming van het classicale college mogen worden uitgeoefend, een en ander naar regels bij generale regeling gesteld.
	Artikel 21 Het classicale college voor de behandeling van beheerszaken
1	Een classicaal college voor de behandeling van beheerszaken bestaat uit ten minste zeven leden, benoemd door de classicale vergadering uit de leden van de kerk binnen het rechtsgebied van het college.
2	Het classicale college heeft een moderamen dat bestaat uit ten minste een voorzitter, een secretaris en een derde lid. De classicale vergadering wijst de voorzitter van het classicale college aan.

	Het college voorziet in de waarneming van het voorzitterschap in de gevallen waarin de voorzitter aan de werkzaamheden niet deelneemt.
	Artikel 22 Arbeidsveld
1	Een classicaal college voor de behandeling van beheerszaken heeft tot taak het toezien op de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeenten, de diaconieën en de classicale vergaderingen binnen zijn rechtsgebied. Inhoud en wijze van toezien worden nader bepaald bij generale regeling.
	Art. 24 Het Generale College voor de Behandeling van Beheerszaken
1	Er is een generaal college voor de behandeling van beheerszaken.
2	De leden van het generale college worden benoemd door de generale synode op voordracht van de classicale colleges voor de behandeling van beheerszaken en van de Evangelisch-Lutherse Synode. Elk classicaal college draagt hiertoe twee leden uit zijn midden voor aan de generale synode, de Evangelisch-Lutherse Synode draagt een lid van haar financiële commissie voor aan de generale synode.
3	De generale synode wijst de voorzitter van het generale college aan.
4	Het generale college <ul style="list-style-type: none"> - draagt zorg voor de wijze waarop het toezien op de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden nadere vorm en inhoud wordt gegeven - doet voorstellen voor de inhoud van de generale regeling inzake dit werkveld - bewaakt de kwaliteit mede door het geven van adviezen, richtlijnen en modellen t.b.v. de classicale colleges - draagt zorg voor de coördinatie van werkzaamheden van de classicale colleges draagt zorg voor de gelijke behandeling van gemeenten betreffende beheerszaken
5	Het generale college stelt ten behoeve van de generale synode eens per twee jaren een rapportage op aangaande de vermogensrechtelijke ontwikkelingen in de gemeenten.

	Ord. 4-29
1	De kerk kent voor het werk van de gehele kerk <ul style="list-style-type: none"> - het generale college voor de visitatie, - het generale college voor de toelating tot het ambt van predikant, - het generale college voor de ambtsontheffing - het generale college voor de behandeling van beheerszaken - het generale college voor de kerkorde - het generale college voor het opzicht en - het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen.

6 GENERALE REGELING GASTLIDMAATSCHAP

Het GCKO heeft opnieuw gekeken naar de GR Gastlidmaatschap. In art. 1-1 is nadrukkelijk vastgelegd dat alleen gedoopten als gastlid kunnen worden ingeschreven. In art. 2 worden nadere voorwaarden gesteld. In lid 3 van dat artikel wordt gesteld:

De in lid 1 genoemde nadere voorwaarden zijn niet van toepassing op leden van:

- de Evangelische Broedergemeente,
- de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten,
- de Remonstrantse Broederschap en
- het Genootschap van Vrienden (de zgn. Quakers).

Bij de eerste drie genoemde kerkgemeenschappen is het lidmaatschap verbonden aan de doop, bij de laatste niet. Om volstrekt helder te maken dat alleen gedoopte Quakers in aanmerking komen

Voorstel GCKO - 2^e lezing tranche II Kerk 2025 d.d. 25-01-2018

voor het gastlidmaatschap stelt het GCKO voor dit expliciet te vermelden en art. 2-3 als volgt vast te stellen:

De in lid 1 genoemde nadere voorwaarden zijn niet van toepassing op **gedoopte** leden van:

- de Evangelische Broedergemeente,
- de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten,
- de Remonstrantse Broederschap en
- het Genootschap van Vrienden (de zgn. Quakers).

7 GENERALE REGELING LEDENREGISTRATIE

Bij de eerste lezing heeft het GCKO ter informatie een aangepaste generale regeling voorgelegd. Nu de betreffende teksten in tweede lezing worden vastgesteld, kan ook deze regeling worden aanvaard. Het GCKO stelt voor dit te doen. Zie bijlage.

8 GENERALE REGELING VERMOGENSRECHTELIJKE

AANGELEGENHEDEN

Bij de eerste lezing heeft het GCKO ter informatie een aangepaste generale regeling voorgelegd. Nu de betreffende teksten in tweede lezing worden vastgesteld, kan ook deze regeling worden aanvaard. Het GCKO stelt een licht gewijzigde tekst voor. Zie bijlage.

